SCHIȚE ÎN PANTALONI SCURȚI
OCTAV PANCU—IAŞI

Cuprins

VĂ UREZ SĂ FIȚI... SĂNĂTOȘI! 3

ÎNTR—O SEARĂ 7

DE 1000 DE ORI 7,50 LEI 10

COMOARA DIN SACUL DE EXCURSIE 14

O SCRISOARE GĂSITĂ 17

ÎNTR—O DIMINEAȚĂ ÎN CIȘMIGIU 21

PRIMA CU A DOUA RĂSTURNATĂ 24

”CE BĂIAT!” 38

N—A FOST FRUMOS? 41

VĂ UREZ SĂ FIŢI... SĂNĂTOŞI!

—Nu vă alarmaţi. Copiii fac adesea febră. Băiatul n—are decît un simplu guturai. Ceaiuri, aspirine, frecţii eu spirt şi două—trei zile încasă. Atît. Nu există nici un motiv de spaimă...

Cu aceste cuvinte, doctorul şcolii se ridică. Tata îl ajută să—şi îmbrace paltonul; mama îl mai întrebă dacă n—ar fi bine ca ceaiurile pe care mi le va face să fie de tei, iar el răspunse că n—are importanţă; bunica îl sfătui să meargă atent, că pe stradă e polei. Din uşă, doctorul mi se mai adresă:

—La revedere, tinere, şi în privinţa lecţiilor n—avea grijă: voi vorbi cu dirigintele vostru. O să—ţi trimită poimîine un coleg să te pună la curent cu lecţiile pierdute... Sănătate!

...Vă rog, iubiţi colegi şi prieteni, să—mi permiteţi să nu mă opresc asupra zilelor de boală. Au fost lungi şi plicticoase. Ceaiurile mamei m—au făcut să jur că, după ce mă fac bine, nu mai pun în gură linguriţă de ceai pînă la examenul de stat (acum nu—s decît într—a şasea!); aspirinele tatei — dacă va trebui să trec prin faţa unei farmacii, voi traversa imediat pe trotuarul celălalt; iar de sfaturile bunicii refuz cu desăvîrşire să—mi mai amintesc. Dar, în sfîrşit, m—am făcut bine. A doua zi urma să mă ridic din pat şi să mă duc la şcoală. Consultai orarul şi mă oprii asupra istoriei. N—aveam încă notă. Nu încăpea nici o îndoială că mă va asculta. Ce lecţie ni se dăduse de pregătit? Îmi amintii de promisiunea doctorului şi mă hotărîi să aştept în linişte vizita unui coleg.

Cam pe la ora patru după amiază sosi bunul, dragul şi entuziastul meu coleg de bancă, Tudorel Cristea. îl recunoscui mult înainte de a intra în camera mea după felul cum trîntise poarta (probabil cu piciorul), după fluieratul vesel cu care trecuse prin curte, după schelălăiturile cîinelui (nu—l iertase pe sărmanul Grivei şi—i arsese din „prietenie" una peste bot), după salutul adresat bunicii (un „săru' mîna" atît de puternic, că trezi fetiţa vecinului de la etajul doi şi timp de jumătate de ceas urlă fără întrerupere — fetiţa, nu vecinul!) şi, în sfîrşit, după cum izbi uşa de perete...

—Ave, Mişule! Tudorel Cristea te salută! Ei, sănătos, voinic? Bravo, aşa te vreau! Am venit să—ţi aduc lecţiile. Pariez că istoria te interesează în primul rînd. Ei, află, mă, că avem o lecţie... (Tudorel îşi înmănunche degetele şi le sărută cu zgomot)... o frumuseţe... un vis... a opta minune a lumii... O lecţie de zile mari! Şi ne—a explicat—o... ce mai! îl ştii pe tovarăşul Pascu! Era numai ochi şi gesturi... Privea o dată în fundul clasei şi vedeai cîmpul de bătălie, desfăcea braţele şi vedeai adunîndu—se oştirile, ridica un deget şi auzeai goarnele... O frumuseţe... o poezie... Noi, în bănci, mormînt. Nu mişca nimeni, nu răsufla nimeni... Ah, ce lecţie, ce lecţie!

Îl ascultam pe Tudorel încîntat, îl priveam agitîndu—se,trăgîndu—mi plapuma şiurtindu—mi cu pumnul abajurul lămpii de noapte, răscolind covorul şi, în culmea entuziasmului, aruncîndu—mi servieta în cap.

—Ah, ce lecţie,ce lecţie! Ce minunată epocă istorică! Ce timpuri eroice!

Dar chiar în clipa cînd credeam că voi afla şi titlul lecţiei, sună telefonul. Tudorel îmi zise: „E pentru mine"! şi ridicînd receptorul avu cu nu ştiu cine o convorbire foarte scurtă care se termină cu: „Vin imediat! Alerg, zbor, înghit pămîntul, mă proiectez ca o rachetă!". După care, ca o furtună, bunul,_ dragul şi entuziastul meu coleg de bancă,

Tudorel Cristea, îşi luă servieta, îmi ură spor la învăţat şi plecă, lăsînd uşa deschisă.

Mă dezmeticii abia după ce rămăsei singur. Habar n—aveam ce lecţie trebuia să pregătesc. Dar nu—mi fu dat să—mi plîng multă vreme soarta amară. Nu trecu nici un sfert de ceas de la plecarea lui Tudorel şi mama îmi anunţă vizita unei colege. Mai exact, a Mioarei Dănescu.

Mioara bătu sfioasă în uşă şi intră abia după al treilea „intră"! îmi aduse un bucheţel de ghiocei pe care mi—l întinse emoţionată şi mă privi de parcă mi—ar fi oferit un păhărel de untură de peşte. Nu vru să ia loc pe pat lîngă mine, ci se aşeză pe scaunul din celălalt capăt al camerei, de unde îmi vorbi cu glasul ei subţire şi încet:

—Ce rău îmi pare că ai fost bolnav! ...Te—a durut tare?

—Nu m—a durut nimic...

—Vai, ce curajos eşti tu! Te—a durut, ştiu eu că te—a durut, dar nu vrei să spui... Ce nenorocire e şi boala asta, ce nenorocire! ...

Şi scoase din mînecă o batistuţă roz cu care îşi şterse lacrimile ce—i alunecau pe obraz.

—Plîngi? o întrebai mişcat.

—Da, îmi răspunse ea şi mai mişcată. M—am gîndit mult la tine cît ai fost bolnav... (Aici iar îşi şterse lacrimile). Acum am venit să—ţi aduc lecţiile...

—Mulţumesc, chiar te aşteptam...

—... am venit să—ţi aduc lecţiile... dar sînt atît de impresionată de boala ta... atît de impresionată!

—Nu trebuie, încercai s—o liniştesc, acum mă simt bine, apoi n—am avut decît un simplu guturai... Şi deodată, direct: Ce avem la istorie?

Mioara nu—mi auzi ultimele cuvinte.

—Guturai? se cutremură ea de parcă aş fi spus cel puţin „fractura bazei craniului". Guturai? Vai ce boală nesuferită! Ce boală îngrozitoare! Sărăcuţul de tine...

Şi iar începu să plîngă. Cînd se mai linişti, cotrobăi prin servietă, scoase un bileţel şi mi—l întinse tot fără să mă privească:

—Ţi l—am scris la sfirşitul orei de istorie...Citeşte—l după ce plec...

—Mulţumesc, făcui, eu, convins că în bileţel e titlul lecţiei pentru a doua zi. Eşti o colegă bună şi—ţi rămîn îndatorat.

—Îndatorat? Nu, nu trebuie... Tu ai fost aşa bolnav... aşa bolnav...

Şi ţinînd batista la ochi, Mioara plecă, furişîndu—se parcă, fără să facă cel mai mic zgomot, desigur, de teamă să nu—mi tulbure liniştea.

Desfăcui nerăbdător biletul. Iată—i conţinutul:

„Ce mai faci? M—am gîndit să—ţi scriu. După—amiază vin să—ţi aduc lecţiile. Stai tot

acolo, nu—i aşa? Nu te—ai mutat... Mioara."

Atît. Nici un cuvînt mai mult.

Făcui biletul bucăţele şi le aruncai nervos pe covor.

Întrebarea „ce mă fac mîine la istorie?" mă chinuia mai rău decît mă chinuise gripa.

Dar tocmai cînd, frămîntîndu—mă, presimţeam că o să mă apuce durerea de cap, auzii de afară:

—Aici stă tovarăşul Minai, elev în clasa a şasea la şcoala... numărul...

Ah, ce—am mai binecuvîntat acest glas cunoscut! Glasul colegului meu, glasul serios al celui mai bun elev din clasă, glasul mîndriei şcolii noastre, glasul lui Ionescu Al. P. Hanibal.

—Te salut voios, mi se adresă grav Ionescu Al.P. Hanibal, şi te felicit cu prilejul însănătoşirii tale. Am considerat că e de datoria mea, ca prim elev al clasei, să—ţi aduc lecţiile.

—Îţi mulţumesc... E foarte drăguţ din partea ta... Nu mă aşteptam ca tocmai tu... şi ca să nu mai pierd vremea: La istorie, dacă nu te superi, m—ar interesa în primul rînd...

—Bine, aprobă din cap, îţi voi explica la istorie... Şi eminentul meu coleg, Ionescu Al.P. Hanibal, începu să se plimbe cu mîinile la spate prin cameră şi să—mi vorbească:

—Dragul meu, lecţia de istorie de mîine e deosebit de interesantă, dar de.la început va trebui să te fereşti de cîteva confuzii. După umila mea părere... n—am mai avut vreme să mai discut această problemă cu profesorul, dar m—am interesat pe urmă... ar fi o greşeală să considerăm data de 6 aprilie 1787 ca începutul domniei lui Nicolae Mavrogheni. Trecînd pe la bibliotecă înainte de a fi venit la tine, am consultat Analele de Istorie şi la pagina 16, alineatul 4, se arată că după unii autori — şi de ce aş ascunde, aceasta e şi părerea mea! — data de 5 aprilie,— seara, ar fi cea mai indicată. De fapt, dragul meu, această chestiune nu are nici o legătură cu lecţia noastră, dar aduce o nouă lumină asupra lui Alexandru Moruzi, fiul lui Constantin Moruzi, înrudit prin mamă cu Mavroghenii. Concluzia poate deveni trei puţin neplăcută, dacă. ne gîndim că...

—Fii bun... mă notării cu greu să—i întrerup prelegerea... totuşi, dacă nu—ţi cer prea mult, ce lecţie avem pentru mîine?

—Dacă nu—mi ceri prea mult? se opri ostentativ Ionescu Al.P. Hanibal. Consider jignitoare această întrerupere, de—a dreptul jignitoare... Titlul lecţiei? Dar asta mi se pare sub orice demnitate. Poate fi găsit în orice manual, şi mai ales, poate fi găsit de oricine. Eu, dragul meu, am vrut să—ţi spulber confuziile. Dar in condiţiile acestea mi—e imposibil, imposibil!

Şi plecă, plecă aşa cum venise, călcînd apăsat, privind drept înainte, preocupat, frămîntînd sub bască probleme înalte şi în veci de neatins pentru mine.

O strigai pe mama să—mi aducă un antinevralgic. Dar în locul ei intră — închipuiţi—vă surpriză! — alt coleg de clasă, veselul meu coleg Tăsică Georgescu. În sfârşit, în sfirşit, după atîtca încercări nereuşite voi afla şi eu lecţia pe care urma s—o pregătesc pentru mîine la istorie. Durerea de cap îmi trecu în aceeaşi clipă. Mă înveselii ca prin farmec:

—Tăsică, prietene, Tăsică, salvatorule, Tăsică. Ce bine că ai venit! Cît te aşteptam, Tăsică!

—Zău? se miră Tăsică. Dacă ştiam veneam de dimineaţă... Şi confidenţial: Azi am chiulit de la şcoală. Am venit la tine să—mi spui ce avem la istorie. Tu trebuie să ştii. Nu se poate să nu fi venit vreun coleg să—ţi aducă lecţiile...

Sfîrşitul pe scurt: iubiţi prieteni şi colegi, păziţi—vă de guturai. Vă urez din toată inima să fiţi sănătoşi!

1957

ÎNTR—O SEARĂ

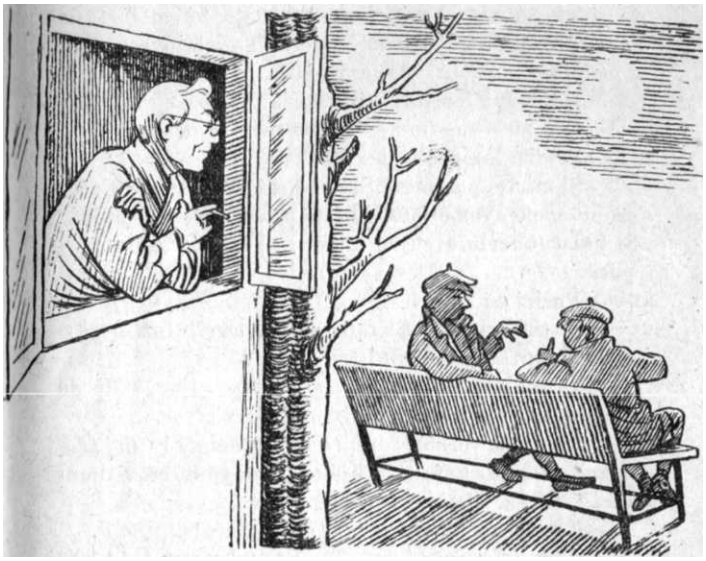

Nu—mi place să trag cu urechea la discuţiile altora. Nu ştiu dacă e un obicei bun sau rău — poate că uneori e bun, alteori e rău — dar deocamdată nu aceasta mă interesează...

Totuşi,fără voia mea, nu de mult mi—am călcat obiceiul.

Era o seară blîndă pe la mijlocul lui martie. Linişte — ca în clasă cînd se dă teză. Scriam la lumina lămpii de masă. Deschisesem larg ferestrele. O boare uşoară, doinitoare, înfiora perdeaua şi făcea să tremure cele cîteva file de hîrtie răvăşite pe masă. Apăruse luna de după casa vecinilor, şi — nu ştiu cum — îmi readuse în minte versurile lui Bolintineanu învăţate în copilărie: „ca un glob de aur..."

Din pricina credinţei mele că pe o astfel de vreme poli să faci orice, numai în casă să nu stai, aveam prea puţină poftă de lucru. Mai mult mîzgăleam hîrtia, decît scriam: niciunul dintre cuvintele aşternute cu migală nu—mi plăcea după cîteva clipe, şi—l ştergeam apoi cu linii îndesate, aproape stricînd peniţa.

Deodată — şi de fapt de aici ar putea începe cele care vreau să vi le împărtăşesc — aud în curte glasurile a doi băieţi. Le recunosc. Un glas cînd gros, cînd subţire —„în schimbare" cum spune adesea posesorul lui — e a lui Mircea. Celălalt, ascuţit, înţepat şi totuşi nu lipsit uneori de blîndeţe, e a lui Tudorel. Amîndoi au. împreună vîrsta de douăzeci şi şase de atii, împărţită frăţeşte. Doar că la unul cei treisprezece ani s—au aşternut mai mult în înălţime — Mircea e înăltuţ, voinicos, iar la celălalt în... lăţime — Tudorel e bondoc, durduliu. îi ştiam ca fiind prieteni buni. ha, deşi vîrsta lor nu—mi permite, adaug totuşi: buni şi vechi!

Auzindu—i vorbind, m—am apropiat de fereastră. I—am zărit stînd pe banca de sub vişin.

Repet: fără să vreau, la început cu gîndurile în altă parte, apoi din ce în ce mai interesat de discuţia băieţilor, am tras cu urechea.

Auzeam vocea lui Mircea:

—Hei... ce frumos... ce bogat... ce minunat e graiul lui Eminescu!...

Auzeam vocea lui Tudorel:

—Hei... dar eît farmec... cit. farmec are graiul lui Creangă!...

—Eminescu e cel mai mare poet al nostru!

—Şi Creangă cel mai mare povestitor! Cel mai mare!

—Ascultă, Tudorel, ascultă cît de frumoase sînt aceste versuri... (Pauză. Probabil pentru a—şi reaminti vreo poezie. într—adevăr!) *„Cînd cu gene ostenite, sara suflu—n lumînare, doar ceasornicul urmează lunga—a timpului cărare. Căci perdelele..."*

—Dar ascultă şi tu... ascultă cum încep „Amintirile din copilărie"... Parcă tot poezie ar fi! (Pauză.

Probabil cu acelaşi scop ca şi acela de mai înainte, într—adevăr!) *„Stau cîteodată şi—mi aduc aminte ce vremi şi ce oameni mai erau în părţile noastre, pe cînd începusem şi eu..."*

—E o limbă foarte frumoasă, dar... totuşi... vezi... parcă la Eminescu e şi mai şi! (Pauză) *„A fost odată ca—n poveşti, a fost ca niciodată, din rude mari împărăteşti, o prea frumoasă fată..."*
—„A fost odată ca—n poveşti"... (Tudorel îl îngînă pe Mircea cu glas piţigăiat, în zeflemea). Eli! Dar unde găseşti un grai mai minunat ca în Harap Alb al lui Creangă? Auzi: „Amu cică era odată într—o ţară un crai care avea trei feciori. Şi craiul acela avea..."
—Mda... Ştiu... Avea o fată...
—De ce—mi iei vorba din gură?
—Dar tu de ce m—ai îngînat mai adineauri?
—Pentru că aşa am vrut!
—Şi eu aşa am vrut! Şi dacă mai vreau, spun aşa: craiul acela avea o fată. Şi fata aceea avea un băiat... Şi băiatul acela avea un cîine... Şi cîinele acela avea purici!
—Purici ai tu!
—Şi tu leoparzi! Şi raţe! Şi rinoceri! Într—o zi o să te înghită, grăsunule!
—În schimb tu eşti înalt şi deştept ca un stîlp de telegraf!
—Uite cine vorbeşte despre deşteptăciune! Cînd te—a întrebat cine a fost Arhimede, ai spus că e unul care făcea baie...
—Eu nu fac baie? Dacă mai spui un cuvînt, îţi trag un ghiont!
—Şi eu un pumn în nas!
—Să te văd: ai curaj? Umflatule!
—Am, dar mi—e milă de—o stîrpitură ca tine. Plec în casă şi să te ia... cine ştiu eu!
—Tu însă nu faci baie niciodată!
—Eu nu fac baie? Dacă mai spui un cuvînt, îţi trag un ghiont!
—Şi eu un pumn în nas!
—Să te văd: ai curaj? Umflatule!
—Am, dar mi—e milă de—o stîrpitură ca tine. Plec în casă şi să te ia... cine ştiu eu!

—Plec şi eu, dar pe tine să te ia... cine ştiu eu! S—au sculat amîndoi de pe bancă şi s—au îndreptat fiecare spre casa lui. Am auzit zgomotul a două uşi trîntite, apoi din nou se lasă liniştea despre care, dacă vă amintiţi, la început spuneam că e asemănătoare cu cea dintr—o clasă, în timpul tezei. O undă de vînt zburdalnică îmi răvăşi părul, iar luna îmi aduse din nou în minte versurile lui Bolintineanu...

Iată — mi—am zis — cu cîtă „frumuseţe"... şi „bogăţie"... şi „minunăţie"... şi „farmec" s—a terminat discuţia despre... „limba literară a lui Eminescu şi Creangă"...
Hm! Şi eu care mă aşteptam... În sfîrşit... Şi totuşi, cele auzite nu—mi dădeau pace. Ştiu eu? Poate că între prieteni asemenea discuţii sînt...

Gîndindu—mă astfel, mi—au apărut deodată în minte cîteva rînduri dintr—o scrisoare adresată de către Creangă lui Eminescu, primul fiind la Iaşi, şi celălalt la Bucureşti.

„Bădie Mihai, nu pot uita acele nopţi albe cînd hoinăream... fără pic de gînduri rele".

Luna se ascunsese după un nor. Stelele licăreau obosite. Am închis fereastra, am stins lumina şi m—am culcat. Pendula bătu ora douăsprezece noaptea... şi anunţarea miezului nopţii îmi aminti de alt vers, din altă poezie, dar tot de—a lui Bolintineanu.

1953

DE 1000 DE ORI 7,50 LEI

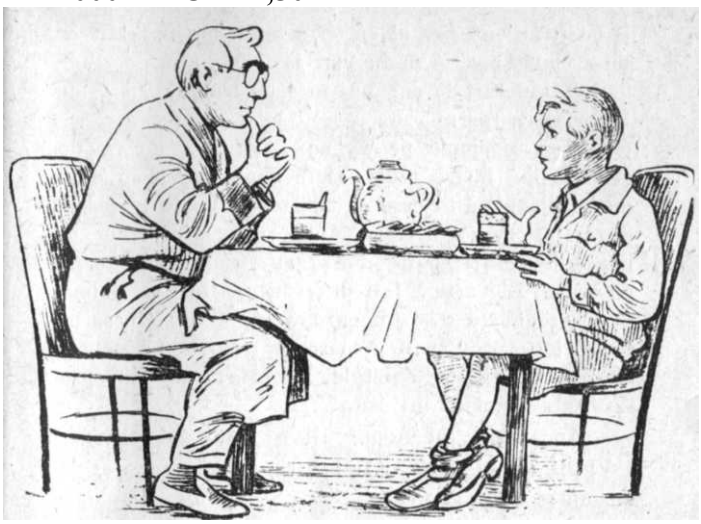

...Se împlinesc două săptămîni de atunci. Era într—o după—amiază. Citeam o carte, nu—mi mai aduc aminte ce, dar ştiu că nu mă prea încînta, deoarece la fiecare rînd îmi ridicam privirea spre samovarul în care fierbea, ţiuind ca un greiere, apa pentru ceai.

La toate mă puteam aştepta în clipele acelea: cartea să devină mai interesantă; să nu mai ştiu unde mi—a spus soţia că se află zaharniţa; neîndemînatic cum sînt, turnînd ceaiul clocotit să sparg paharul — dar că voi auzi soneria de la intrare şi că, ducîndu—mă să deschid uşa, voi avea bucuria să—l revăd pe Virgil, nu mă aşteptam.

Virgil nu mai e de mult un băieţel. Deşi nu pare, din pricină că e scund, e în clasa a şaptea. A trecut într—a şaptea — nu mi—o luaţi în nume de rău; nu vreau să mă laud — şi cu ajutorul meu. Rămăsese corigent la istorie şi l—am meditat. N—are tată. Adică, are, dar nici Virgil, nici eu nu—l socotim pe cel care a părăsii pe maică—sa şi pe el tată. Le trimite („aruncă", ar suna mai exact) din cînd în cînd, rar, cîte o sumă neînsemnată şi din cînd în cînd şi mai rar, le scrie: „Eu mă simt bine, voi cum o duceţi?" Un om de nimic. Nu merită să mă ostenesc cu el. Mama lui Virgil m—a rugat să—i meditez fiul şi am acceptat. Între Virgil şi mine s—a legat astfel, în ciuda anilor mulţi care ne despart, o caldă şi trainică prietenie. Mai mult cred că nu ar interesa despre Virgil. Nici faptul că are părul foarte blond şi ochii foarte albaştri („ca două flori de nu—mă—uita pierdute într—un lan" — ar spune un poet începător!), nici faptul că e un admirabil jucător de şah şi un pasionat după muzică (îţi mai aminteşti, Virgil, cînd l—am ascultat împreună pe David Oistrach?) n—au nici o importanţă în desfăşurarea celor ce Urmează.

Bucuros de vizita sa neaşteptată, îl poftii pe Virgil la un ceai. Primi, mulţumindu—mi şi învăţîndu—mă cum trebuie să torn şi să aşez linguriţa pentru ca să nu crape paharul. Abia cînd începu să mestece zahărul, observai că nu—i în apele sale, că arăta obosit, frămîntat.

— Ce—i cu tine? îl luai repede. Ce ţi s—a întîmplat?

—Nimic... îmi răspunse fără să mă privească.

—Nimic... bun? insistai zîmbind. Zîmbi şi el forţat, trist.

—Mă rog, o făcui pe supăratul: eu nu sînt duhovnicul tău. Îţi sînt doar prieten. Nu vreau să te trag de limbă... Şi ostentativ: Joci un şah?

Îmi răspunse tîrziu:

—Nu joc... Îţi spun... îţi spun doar că de asta am venit. Şi privindu—mă rugător: Dar să nu rîzi, să nu rîzi şi dumneata, că plec.

—De ce să rîd? Dacă o să—mi povesteşti ceva cu haz, înţeleg... dar aşa... (Voiam să—i spun că numai veselie nu citeam în ochii lui.) De ce să rîd?

—Pentru că... pentru că toţi au rîs...

—Care „toţi"?

—Băieţii... colegii...

—De ce?
—Ascultă—mă ...
Depărta paharul cu ceai, golit numai pe jumătate, şi nici măcar nu se atinse de biscuiţi. (în timp ce—l meditam, cu luni in urmă, îmi ronţăise cu dinţii lui mărunţi şi egali cel puţin zece cutii cu biscuiţi.)
—Povestea—i cam lungă... începu scuzîndu—se, dar eu îl asigurai că n—am nici o treabă şi—l pot asculta pînă a doua zi dimineaţa. A început în prima zi de şcoală, în toamnă. Am fost aşezat în bancă lîngă o fată. Anca o chema. Nu—mi plac fetele. Nu—mi plac pentru că plîng pentru fiecare fleac, pentru că sînt fricoase, pentru că... (nu mai găsi alt argument şi pentru o clipă se opri) pe vara mea, Sanda, nu pot s—o sufăr. îşi dă aere de domnişoară. Toată ziua bună—ziua se uită în oglindă şi întreabă: „Sînt frumoasă?" Iar eu îi răspund: „Frumoasă ca muma pădurii". Puţin îmi pasă dacă se supără. Să se supere, n—are decît. Nici de fata vecinilor noştri, Rodica, nu—mi pasă. Visează să ajungă mare artistă de cinematograf, dar eu cred că n—o s—o primească nici măcar să se uite cum se turnează un film. Recită aşa de prost, că—mi astup urechile cînd o aud.. .
Virgil se opri din nou. Ridică ochii spre mine să mă surprindă dacă—l ascultam cu atenţie. Se convinse că eram numai urechi. Continuă:

—Dar Anca e altfel, mi—am dat seama din prima zi că e altfel. Ştii care—au fost primele cuvinte pe care mi le—a adresat?
—Care?
—Astea (nu făcu nici un efort ca să şi le amintească. Se vedea bine că şi Iernai spusese — şi nu o dată...): „Uite ce vreau să te rog... să te străduieşti să fii un bun coleg de bancă. Eu m—am hotărît să nu te supăr cu nimic. Să ne ajutăm unul pe altul". Şi mi—a întins mîna...
—Frumos! exclamai eu.
—Nu—i aşa? se bucură Virgil, că şi min îmi plăcuse. Dar — urmă — în recreaţie cînd ne—am strîns noi, băieţii, într—un colţ al curţii şi eu le—am povestit ce mi—a spus Anca, ei m—au luat la... băşcălie.
—Te—au luat la ce? îmi încreţii fruntea. Virgil se roşi:
—Aşa se spune pe la noi... adică... au rîs de mine. „Ţi—a întins mîna, zici? Poate că ţi—a „dat" mîna! Poate că te cere în căsătorie? Poate te însori şi rămîne banca a treia (Anca şi cu mine stăm în banca a treia!) goală"... Aşa au rîs de mine toată recreaţia. Dar asta a fost doar începutul. În prima zi de şcoală nu ştia nimeni orarul, ce lecţie o să ni se predea. Am venit fiecare cu gentile încărcate, cu toate cărţile şi caietele. La prînz, plecînd spre casă, am văzut că lui Anca...
—Ancăi, nu „lui Anca", îi corectai eu, pedant. Virgil nu se supără. Reluă ca şi cum nu s—ar fi întîmplat nimic:
—...Am văzut că Ancăi îi e greu să—şi ducă ghiozdanul. E tare mărunţică şi plăpîndă. În poartă i—am spus că dacă vrea, pot să i—l duc eu. Ea n—a vrut, dar m—a auzit Gelu. A strîns repede încă vreo zece băieţi şi au pornit în urma noastră, strigîndu—mi: „Ce mai faci, „duceghiozdan"? Poate că fata—i obosită. De ce nu—i spui că o duci tu în spate?" Şi pe urmă: „Bună meserie ţi—ai ales, Virgile... Hamal de lux! Bravo!" Şi aşa au ţinut—o pînă la colţul străzii, cînd ne—am despărţit.
Îmi aprinsei o ţigară şi fui gata—gata să uit că nu stau de vorbă cu un prieten de vîrsta mea, şi să—i ofer şi lui Virgil una. Virgil îmi ghici intenţia şi—mi zîmbi. Apoi, privind pachetul cu ţigări, continuă:

—Am primit şi eu un pachet de ţigări... Mi l—au pus băieţii pe bancă, a doua zi după întîmplarea cu „hamal de lux". Pe pachet au scris: „Darul nostru la nunta ta cu domnişoara Anca". L—a văzut şi Anca. Mi—a părut tare rău în clipa în care l—a văzut. îmi venea să intru în pămînt. Dar ştii ce—a făcut? A subliniat cu un creion greşelile de scriere — în loc de „darul" era „daru" şi în loc de „domnişoara," „*donşoara*"— apoi s—a ridicat şi—a strigat în clasă: „Au pierdut nişte analfabeţi acest pachet de ţigări. Îl pun pe fereastră. Să—l ia cine vrea!"

—Bravo! strigai.

Dar Virgil nu se înveseli:

—Asta însă i—a îndîrjit şi mai tare pe băieţi. Au început să ne facă tot felul de necazuri. Dar niciunul nu m—a durut mai mult ca cel de azi. Au furişat în geanta Ancăi un bilet. Mi—au imitat scrisul şi m—au semnat pe mine. în bilet au scris tot felul de tîmpenii... Că abia aştept să termin şcoala să mă însor... Că vreau să plec cu Anca în Congo... Că în fiecare noapte nu dorm pentru că mă gîndesc la ea... Că nu mai am poftă de mîncare şi slăbesc din cauza ei... Ce mai? Tot felul de tîmpenii!... Anca a crezut că eu am scris biletul şi, bineînţeles, s—a supărat. Pe urmă şi—a dat seama că eu nu puteam să scriu asemenea tîmpenii, dar pentru că măcar o clipă a putut să creadă, m—am supărat eu pe ea. Şi cum eram nervos, l—am luat pe Gelu... — am recunoscut pe bilet cerneala lui violetă — şi i—am tras doi pumni zdraveni. Mi—a tras şi el unul, dar tot ai mei au fost mai tari.

Numai că, bătîndu—ne, nu ştiu cum s—a făcut că am spart un geam. Tovarăşul diriginte ne—a pus să plătim juma—juma. Tatăl lui Gelu ţine nu ştiu ce fel de prăvălie şi are bani să plătească geamul. Dar mama... şi Virgil oftă peste măsură de cătrănit: nici nu pot să—i spun mamei. Anca a vrut să—şi spargă puşculiţa şi să—mi dea ea banii. Am refuzat categoric! (Cînd Virgil pronunţă cuvîntul „categoric", nu ştiu cum îmi veni să—l strîng în braţe şi să—l sărut!) Nu pot primi banii,de la Anca. Nu pot primi, cu toate că ea mi—a spus: „De ce nu? Doar pentru mine te—ai bătut!" Dar eu i—am răspuns: „Nu—i adevărat, m—am bătut pentru mine!" Şi, ţintuindu—mă cu privirea, Virgil mi se adresă:

—Iată pentru ee am venit... Te rog mult, dacă ai, împrumută—mă cu şapte lei şi cincizeci de bani pînă cînd mă fac mare, pînă la prima leafă. Ţi—i voi înapoia, orice s—ar întîmpla. Ştiu ce înseamnă onoarea!

Ceaiul se răcise. în odaie se întunecase. Mă ridicai să aprind lampa şi o dată cu lumina caldă ce se revărsa în încăpere, spusei:

—Tu, Virgil, poate crezi că dintr—un exces de politeţe îţi spun ceea ce îţi spun: nu ştii cît mă bucur că mă rogi să—ţi împrumut aceşti bani. Şi dacă ar fi fost o sumă de o mie de ori mai mare, m—aş fi dat peste cap şi ţi—aş fi făcut rost de ea. Crede—mă, crede—mă, dragul meu prieten. Cît priveşte ultimele tale cuvinte sînt convins de ele, aşa cum sînt convins că trăiesc; da, tu ştii ce înseamnă onoarea!

Şi pentru că nu voiam să—mi descopere emoţia:

—Ţi s—a răcit de tot ceaiul...

1956

COMOARA DIN SACUL DE EXCURSIE

(discuţie înregistrată pe bandă de magnetofon)

Fiecare meserie are unealta ei. Unealta noastră, a celor care lucian) la radiodifuziune, e magnetofonul.

Magnetofonul e un aparat foarte complicat! Nu mă încumet să vă explic funcţionarea lui. Rămîne între noi, dar cu fizica (şi desigur, nu numai cu fizica) nu m—am prea împăcat în şcoală. Regretele sînt acum cam tîrzii. Aş putea să vă spun însă despre magnetofon două lucruri.

Primul: că e un aparat care cu ajutorul microfonului înregistrează pe o bandă magnetică vocea omenească, muzica şi orice fel de zgomote, ca apoi, prin apăsarea unui simplu buton, să le redea întocmai.

Al doilea: că într—o după—amiază mă aflam cu magnetofonul în camera prietenului meu Marinică. Mai venise şi un prieten al prietenului meu (pare—mi—se colegul său de bancă), Costel.

Nu mai ştiu cine mă chema la telefon (telefonul se găsea într—o cameră alăturată) şi cît timp lipsii, magnetofonul înregistra, fără ca eu să fi dorit aceasta, convorbirea care o transcriu mai jos, cerîndu—mi scuze pentru indiscreţie şi asigurîndu—vă de fidelitatea transcrierii.

Marinică, după o discuţie prea gălăgioasă, pe care n—am putut—o descifra:

—Da, dragul meu, ascultă—mă, că sînt mai mare decît tine...

—... mai mare cu unsprezece zile... Poate vrei să—ţi spun şi nene! răspunse Costel. Poate...

Dar vocea calmă şi sigură a lui Marinică nu—l lăsă să urmeze:

—Nu, nu ţin să—mi spui nene. Te rog, doar, să mă asculţi...

—Te ascult...

Paşii lui Marinică pe duşumea, apoi vocea sa din celălalt capăt al camerei:

—Da, dragul meu... Excursia ţine o zi, o săptămînă, o lună, dacă vrei, dar trece. Amintirile însă rămîn. Totul într—o excursie sînt amintirile. Iată sfatul meu: din fiecare loc să iei cîte o amintire. Aşa am făcut şi eu. Vezi sacul ăsta de excursii?

—Îl văd.

—Ei, află că nu—i un sac de excursie. E o comoară... un tezaur... o mină de aur... un triunghi aurifer... un...

—Dar, desfă—l odată! Nu mă mai fierbe aşa...

—Răbdare, răbdare, dragul meu... (Un zgomot neverificabil, apoi brusc vocea lui Marinică.) Nu, te rog, te rog... Nu te atinge de nici un obiect. Preţul lor nu poate fi calculat... (O pauză) Iată, scot eu primul obiect... primul trofeu... prima relicvă... Priveşte!

Rîsul lui Costel umple camera:

—Păi, ăsta—i un blacheu tocit, căzut de la o gheată!

Vocea neîndurătoare a lui Marinică:
—Blacheu tocit, zici? Ha, ha, ha! Mă faci să rîd... (Deodată, serios) Da, e un blacheu! Dar principalul nu e ce e, ci unde a fost descoperit... (tainic). L—am găsit în faţa porţii dinspre răsărit a Sarmisegetuzei, vestita cetate dacică, dărîmată în anul 106, adică exact acum 1850 de ani. Iată în ce constă valoarea *blacheului*! (Fără nici o pauză). Dar priveşte şi această plantă rară... această minune a naturii... acest unic exemplar...
—Asta? E o păpădie ca toate păpădiile! Marinică enervat:
—Păpădie ca toate păpădiile, zici? Ha, ha, ha! (grav) Da, e o păpădie, dar de unde? De la Timişoara, poate? De la Constanţa, de la Cluj, de la Arad? Nu, dragul meu. E de la Rîmnic, Rîmnic, pricepi? 8 iulie 1481. Lupta cu turcii dusă de Ştefan cel Mare, fiul lui Bogdan al doilea; suirea pe tron la 14 iulie 1457 moartea la 2 iulie 1504... Dar stai, stai, că n—am terminat ...Ai auzit tu de teiul lui Eminescu?
—Auzit... (Vocea lui Costel pare tare plictisită.) E la Iaşi în grădina Copou...
—Exact! (Glasul lui Marinică sună plin de veselie.) Iată acest sîmbure de caisă. L—am descoperit sub teiul marelui nostru poet. „împărat şi proletar"... „Scrisoarea a treia"... „Călin nebunul"... Dar, stai, stai... Acest obiect minunat... această „rara avis"... ce părere îţi face?
Costel hohotind:
—Cine? Mucul ăsta de ţigară? Marinică blînd, compătimitor:
—Ce copil eşti! El singur valorează cît o jumătate din sac!
—Dacă vrei, îţi mai aduc şi eu cîteva de la tata...
—Mulţumesc! (Un „mulţumesc" . printre dinţi.) Tatăl tău e funcţionar la poştă, şi acest muc... această bijuterie de muc... l—am găsit la cîţiva centimetri de mormîntul lui Scarlat Ghica, fiul lui Grigore al doilea Ghica, 13 martie 1757, al cărui mormînt se bănuie că ar fi la Mogoşoaia... Auzi tu: se bănuie! Nu—i sigur...
—Dar bretelele astea rupte la ce—ţi folosesc? Marinică intrigat:
—Cum ai spus? Bretele? Ha, ha, ha! (Cu toată seriozitatea.) Da, sînt bretele! Dar, ce bretele?! Sînt de pe vîrful Omul, cel mai înalt vîrf al Carpaţilor noştri meridionali. 2381 metri şi trei centimetri de la nivelul mării! O avere! O adevărată moştenire! Şi eîte altele n—am mai descoperit... Iată această gingaşă coajă de ou; Dimitrie Cantemir, noiembrie 1710... Şi această admirabilă pompă de bicicletă; George Coşbuc, „Fire de tort"... „Jurnalul unui pierde—vară". Şi acest superb capăt de luminare, Colţea, biserică în Bucureşti, construită în 1715 de Mihai Cantacuzino... Şi acest nemaiîntâlnit dinte canin, pe cît se pare; Costache Manolache Epureanu, orator şi om de stat al lui Cuza Vodă, 1824—1880...Şi această pătlăgică..., această comoară care... (Deodată, surprins) Dar ce tot faci? Ce te tot scobeşti prin buzunare?
—O clipă... o clipă... A, am găsit. Iată, vreau să—ţi dăruiesc şi eu o relicvă..., o comoară..., un tezaur..., un triunghi aurifer... Priveşte, Marinică, priveşte!
—Ce—i asta? Îţi baţi joc de mine? Ăsta e un bilet amărît de tramvai...
Vocea lui Costei izbucnind:
—Bilet de tramvai zici? Ha, ha, ha! (Profesoral) Da, e un bilet de tramvai! Dar ce fel de bilet? E de clasa a doua, la tramvaiul 14, care trecea prin faţa statuii lui Mihai Viteazul, fiul lui Pătraşcu cel Bun, 4 septembrie 1592...

.....

Aici, spre regretul meu, s—a terminat banda de magnetofon!

1956

O SCRISOARE GĂSITĂ

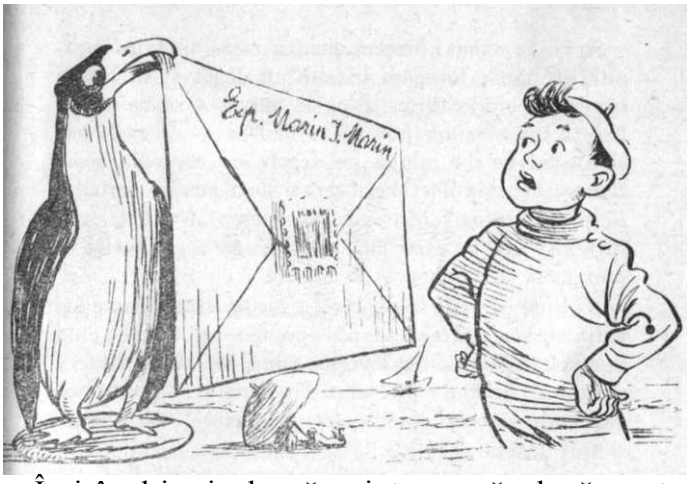

Îmi închipui, dragă prietene, că, dacă poşta ţi—ar fi adus un pachet în care ai fi găsit un pinguin împăiat, alături de un bileţel cu „salutări călduroase din Oceanul îngheţat", faptul acesta te—ar li mirat mai puţin decît primirea scrisorii mele.

S—a scurs aproape un an şi cred că numele meu nu—ţi spune nimic. Adevărul este că am şi un nume care, ca să zic aşa, nu spune nimic „în principiu". Mă cheamă Marin I. Marin (primul Marin e pronumele şi al doilea numele — te rog nu le confunda!) şi noroc că nu visez să mă lac nici scriitor, nici compozitor şi cu atît mai puţin artist de cinema, că altfel nu ştiu ce m—aş face cu Marin Marin—ul meu.

Dar, dacă numele meu nu—ţi aminteşte nimic, pe mine nu cred să mă fi uitat atît de repede. Am fost colegi de... paturi astă—vară în tabăra de la Mamaia. Dar, cum dormitorul era destul de mare, mâi precis eu sînt acela care...

1.Ţi—am băgat o broască sub pătură.
2.Te—am trezit din somn într—o noapte, ca să te
rog să mă ierţi că am uitat să—ţi urez „noapte bună"
înainte de a adormi.
3.În ultima zi de tabără, te—am chemat în camera pionierilor ca să facem împreună un jurămînt. Solemnitatea depunerii jurământului s—a desfăşurat, după cîte îmi amintesc, cam aşa:

—Jură! ţi—am spus.
—Pe ce?
—Pe ce vrei, numai să fie ceva „tare"...
—Jur pe colecţia mea de pietre. Mai tare n—am nimic! Acuma jură şi tu.
—Pe ce?
—Pe ce vrei, numai să fie ceva „trainic"...
—Jur pe sfoara mea de zmeu. E din bumbac pescăresc. Mai trainic n—am nimic!
—Bine, te cred...
—Atunci să jurăm că, oricînd vom avea nevoie unul de altul, ne vom scrie şi ne vom cere ajutor.

Apoi, tu ai mai propus, pentru ca să întărim jurămîntul, să ne înţepăm la cîte un deget şi să lăsăm să curgă o picătură. „Sîngele vărsat o să ne amintească întotdeauna jurămîntul!" Dar n—am găsit ace şi atunci ne—am mînjit pe degete cu cerneală roşie rămasă de cînd doctorul taberei ne—a pus pe amîndoi să pictăm afişul din sala de mese: „Nu beţi apă încălziţi" şi la care noi am adăugat: „Răcoriţi—vă mai întîi cu un borviz la gheaţă"...

Ei bine, dragul meu prieten (acum sînt sigur că—ţi aminteşti de mine), după aproape un an de cînd n—am mai dat niciunul vreun semn de viaţă, iată că mi—am amintit de

jurămîntul nostru şi — pentru, că am mare nevoie de un sfat prietenesc — îţi scriu.

Sînt foarte necăjit. Şi eu, cînd sînt necăjit, sînt întotdeauna de două ori mai necăjit decît altul. De ce de două ori? Pentru că naiba ştie ce—o fi cu mine, dar am o fire atît de veselă, încît nu pot să fiu necăjit. Mă înţelegi? Uite, îţi dau şi un exemplu: să spunem că am spart un geam. Mai întîi, bineînţeles, mă necăjesc că l—am spart. Apoi însă mă necăjesc că nu aştept să treacă nici măcar un minut şi încep să fluier, să—mi spun: „Bine că n—ai spart mai multe" şi să fiu gata să mă las invitat de directorul şcolii la o cofetărie, să înfulec două îngheţate şi o prăjitură, fără ca să—mi simt cîtuşi de puţin inima grea.

Acum însă sînt necăjit, sînt de două ori necăjit, pentru că, în urma unei adunări de grupă, am constatat că sînt un om fără voinţă.

Preşedintelui grupei noastre i—a venit o idee. De fapt, după fiecare carte citită, lui îi vine cîte o idee. Şi nenorocirea e că citeşte cît şapte. Nu există bibliotecă în oraşul nostru ca să nu aibă numele lui trecut cel puţin pe o fişă. Nu ştiu ce carte a mai citit de curînd, dar deunăzi ne—a spus:

—Am o idee! Ne adunăm şi vorbim despre voinţă. Voinţa e totul la om! Fără voinţă, omul e ca... (Şi aici ne—a dat un şir de exemple, lung ca autostrada Bucureşti — Oradea, care m—au înspăimîntat.)

Ideea a plăcut băieţilor şi, de ce să te mint, la început mi—a surîs şi mie. Mai ales că s—a botărît ca adunarea să aibă loc în podul casei preşedintelui, unde, dacă m—aş fi plictisit, aş fi găsit repede ce să fac: m—aş fi înfruptat din strugurii agăţaţi acolo la uscat... (De fapt, asta aş ti făcut şi dacă nu m—aş fi plictisit.)

În sfîrşit, ne—am adunat şi am discutat. Primul punct a fost „călirea voinţei". Fiecare a dat cîte un exemplu din viaţa lui şi toţi au ajuns la concluzia că au o voinţă de fier, dacă nu chiar de oţel. Colegul meu de bancă, cel mai bun din clasă la literatură, ne—a spus cu cuvintele lui pline de floricele:

—Eu mi—am călit voinţa într—o seară. Era o seară senină. Apăruse luna nouă şi semăna cu iataganul lui Baiazid. Bătea un vînt călduţ... Tocmai înflorise liliacul şi...

—Iubitule, l—am întrerupt... lasă iataganele şi liliacul în pace... Mai direct, te rog, mai direct...

—Bine (nu s—a supărat), dar să ştii că fără tablouri de natură pierd tot farmecul...

—Lasă, nu—i nimic, îl găseşti tu altădată. Farmecul ăsta nu—i ca o batistă. L—ai pierdut, gata, nu mai ai în ce să—ţi sufli nasul... Spune—ne cum ţi—ai călit voinţa!

—Da... Era o seară senină. Adică, dacă nu vreţi, era o seară pur şi simplu. Hai să văd dacă am voinţă, mi—am spus. Eu port la pantofi 36. Fratele meu mai mic, 34. Ei bine, m—am încălţat cu pantofii fratelui meu şi, timp de aproape două ore, deşi îmi venea să urlu de durere, m—am plimbat pe sub lună, care, ca un iatagan, tăia aerul parfumat de mireasma liliecilor în floare, parfum pe care vîntul călduţ... etc... etc...

—Bravo! l—au felicitat băieţii şi i—au strîns mîna, lucru pe care eu, cu regret, n—am putut să—l fac, deoarece tocmai atunci ciupisem o boabă de strugure şi—mi era teamă să nu mi—o strivească în palmă.

A vorbit apoi alt coleg, despre care, în tabără, ţi—am povestit multe. E matematicianul clasei noastre, un băiat foarte cumsecade, dar care are o mutră atît de caraghioasă — un nas lung de Ţăndărică şi nişte ochi speriaţi — încît, privindu—l, n—ai crede că ştie măcar tabla înmulţirii, darămite să mediteze la matematică elevi dintr—a zecea!

— Eu, a început matematicianul, mi—am încercat voinţa duminică 14.4.1957. Era ziua mea şi mama mi—a făcut nişte plăcinte pe cinste. Ei bine, m—am hotărît să nici nu le gust. Să văd, am voinţă sau n—am? Şi asta nu—i nimic. Poţi ascunde plăcintele în dulap, uiţi de ele şi e ca şi cum n—ar fi existat. Dar eu am luat farfurioara cu plăcinte şi mi—am aşezat—o chiar sub nas, pe masă. Rezolvam o problemă, mă uitam la plăcinte, dar nu le atingeam nici măcar cu un deget. îmi lăsa gura apă, dar am avut voinţă...

Iarăşi „bravo", iarăşi strîngeri de mînă.

Şi, ca să n—o mai lungesc, unul a mai spus că şi—a călit voinţa ţinîndu—şi respiraţia treizeci şi una de secunde, calculate exact, după un ceas deşteptător C.F.R.; altul, că el a procedat la fel ca matematicianul, numai că în loc de plăcintă şi—a pus sub nas o tavă cu gogoşi, iar preşedintele grupei ne—a dat gata pe toţi, povestindu—ne cum, tot pentru a—şi căli voinţa, într—o zi, s—a tuns cu numărul zero, deşi avea întîlnire în parc cu o fată care îi declarase, nici mai mult, nici mai puţin, că a văzut filmul „Soarta toboşarului" şi că i—a plăcut foarte mult eroul „mai ales pentru, că avea o frezâ nemaipomenită"...

Numai eu n—am luat cuvîntul. N—aveam ce spune. Eu nu—mi călisem niciodată voinţa. Cum ar zice tata, un metalurgist cu experienţă, „eram ca o bucată de fier nenorocit pe lîngă o bară de oţel tare şi puternic".

Îţi dai seama că nu mă simţeam de loc bine într—o asemenea situaţie. Nu puteam rămîne în coada colegilor mei.

Şi am plecat spre casă cu o singură dorinţă: să—mi călesc şi eu voinţa!

Încă din pragul uşii, i—am spus mamei:

—Te rog ajută—mă să mă călesc. Eşti mama mea şi sînt convins că doreşti ca fiul tău să fie aşa şi pe dincolo...

—Cum „aşa şi pe dincolo?"

—Sînt cam grăbit şi am vrut să scurtez. înţeleg prin „aşa şi pe dincolo" faptul că doreşti ca să fiu un om tare, cu voinţă, nu aşa cum sînt acum. Ei bine, te—aş ruga să mă ajuţi. Mi—ar trebui cîteva lucruri neapărat...

—Ce anume?

—Nu te speria, sînt cîteva lucruri simple. Ce număr port eu la pantofi?

—35! Dacă nu ţi—a mai crescut piciorul.

—Perfect. Dacă mi—a mai crescut, e şi mai bine. Mi—ar trebui, pentru că n—am nici un frate, o pereche de pantofi 33, apoi o farfurie de plăcinte sau de gogoşi, indiferent, pe urmă un ceas C.F.R. sau orice altă marcă, numai să meargă exact şi, în sfîrşit, te—aş ruga s—o convingi pe Lenuţa, fata vecinilor noştri, să mă aştepte mîine în parc, după ce va vedea filmul „Soarta toboşarului", şi să—mi dai bani să mă tund cu numărul zero!

Lasă—mă, iubite prietene, să—ţi povestesc ce şi—a închipuit mama despre mine. întîi m—a pus să—i suflu în faţă, ca să se convingă că n—am fost pe la unchiul Fane, care are obiceiul să mă trateze cu cîte un pănărel de vin, iar dacă îl refuz, îmi aruncă în faţă că sînt o momîie nu un bărbat, şi de ruşine, trebuie să primesc păhărelul. Apoi m—a întrebat dacă nu cumva mă simt rău, apoi a pufnit—o rîsul. (Trebuie să—ţi spun că eu am moştenit veselia de la mama. Tata, te rog să mă crezi, e un om foarte serios!) Rîsul mamei însă nu m—a descurajat. Am încercat şi fără ajutorul ei să—mi călesc voinţa.

Dar n—am reuşit. N—am reuşit şi pace! Nu mi—am putut ţine respiraţia nici 10 secunde, pentru că simţeam că începe să mă doară capul şi trebuia să învăţ la istorie. A doua zi mi—am făcut rost de nişte pantofi mai mici, dar avînd de pregătit teza la fizică, n—am mai apucat să—i încalţ. S—a nimerit că a treia zi la prînz, după ce am venit de la şcoală (nu mă laud, dar am dat o teză straşnică!) să avem la masă gogoşi, îmi era însă o foame de lup şi mă gîndeam că, dacă renunţ la gogoşi, o să mă gîndesc toată după—amiaza la ele şi n—o să—mi pot face harta. Am preferat sa desenez harta şi, din cînd în cînd, spre a—mi răsplăti munca, să înfulec cîte o gogoaşă. Tot din cauza hărţii, n—am avut timp să mă duc nici la frizer. De fapt ar fi fost zadarnic. Lenuţa n—avea chef să se plimbe cu mine prin parc şi pe urmă mi—a spus că, deoarece sîntem prieteni de la vîrsta de doi ani, ea nu s—ar supăra nici dacă m—aş rade în cap, nu numai dacă m—aş tunde cu zero.

Iată de ce sînt necăjit, dragul meu prieten. Sînt un om fără voinţă. Şi, ceea ce e şi mai rău, e faptul că mă simt bine aşa, că sînt vesel şi sănătos, — ceea ce îţi doresc şi ţie.
Aştept sfatul tău!

ÎNTR—O DIMINEAŢĂ ÎN CIŞMIGIU

N—aş putea spune dacă cele pe care mi le—am propus să le scriu s—au petrecut aievea sau mi—au apărut în vis. De aproape o oră stau aplecat asupra hîrtiei, învîrtind creionul între degete — dar din pricină că nu reuşesc să—mi amintesc dacă am trăit sau am visat întîmplarea cu cei trei băieţi, mi—e cu neputinţă să aştern un cuvînt.

Totuşi, trebuie să iau o hotărîre: scriu, ori nu?

Scriu! Şi poate pînă la urmă, îmi voi aminti.

Eram... sau se făcea că eram... pe o bancă, în grădina Cişmigiu.

Banca pe care stăteam... sau se făcea că stăteam... era la cîţiva paşi de lac, sub un arţar, probabil demult bunic, gros şi rămuros. Frunzele lui proaspete, de un verde dulce şi catifelat (culoare pe care niciodată, pe vremea şcolii, n—am ştiut s—o combin cu acuarele), parcă murmurau un cîntec de leagăn duios, ca o caldă şi prietenească invitaţie la odihnă.

De bună seamă că aş fi aţipit... sau cine ştie? Poate aş fi adormit buştean, în cazul cînd totul nu s—ar fi petrecut decît în vis... dacă nu veneau să se aşeze pe aceeaşi bancă trei băieţi. Cravatele lor roşii mi—i recomandă de la început: erau pionieri. Toţi trei cam de aceeaşi vîrstă: doisprezece, treisprezece ani.

Doi dintre ei, blonzi, unul cu un moţ bălai căzut pe frunte, altul tuns ca în palmă. Al treilea, un oacheş îngrijit pieptănat, purta sub fruntea lată şi netedă ca o filă de caiet doi ochi mari, neastîmpăraţi. Dar pentru a nu fi părtinitor, trebuie să spun că şi cei doi blonzi se puteau lăuda cu ochii lor: ochii celui tuns ca în palmă erau atît de albaştri, încît şi cerul zilei aceleia, şi lacul care—l oglindea puteau fi invidioşi. Cel cu moţul bălai avea o privire ironică, deşi se putea să mă înşel, ochii lui mi—l recomandară ca pe unul care oricînd e gata să—ţi povestească o glumă, ori să—ţi arate o scamatorie şugubeaţă.

Toţi trei strîngeau sub braţ servietele de piele puţin cam umflate — probabil înţesate cu cărţi şi caiete. Erau îngrijit îmbrăcaţi. Doar celui tuns ca în palmă îi lipsea un nasture de la haină. Dar cui nu i se poate întîmpla?!

Băieţii nu dădură nici cea mai mică însemnătate faptului că mă aflam şi eu pe banca ce şi—o aleseseră. Vorbind mai întîi despre faptul că pînă atunci se plimbaseră cu barca şi că apa era călduţă, numai bună pentru baie, îşi amintiră de plimbarea făcută pe aleea fruntaşilor. îşi amintiră că începuseră în barcă o discuţie şi îşi propuseseră să o continue. Discutau cu veselie, tare, nestingheriţi.

—Tata? Hei, tata... E fruntaş al întrecerii socialiste, reîncepu oacheşul. Unchiul spune despre el că e un om mare. Şi chiar aşa este: mereu se scrie despre el în ziare. Are fotografia chiar aici în Cişmigiu, într—un panou pe aleea fruntaşilor. A fost şi filmat. Filmul nu—i gata încă, dar trebuie să vie. Dacă vreţi, mergem împreună să—l vedem. Dacă aţi şti ce—i la noi acasă, maică—măiculiţă! Toată casa e plină de cărţi. Unele mai groase, altele mai subţiri — ca la librărie. Tata le citeşte pe toate. Toţi oamenii de pe strada noastră îl salută. Grozav îmi place să merg cu el pe stradă. Se cheamă că atunci

mă salută şi pe mine... E om mare tata! Are şi decoraţii, dar nu le poartă decît la mari sărbători. De pildă, la 1 Mai primeşte invitaţie la tribună. Cînd o să defilăm cu detaşamentul, o să vi—l arăt, şi—o să—i facem semn cu mîna...
—Dar parcă tata nu—i la fel? intră în vorbă cel cu moţul bălai. Tata e medic. E şeful spitalului. A descoperit leacul unei boli şi acum leacul îi poartă numele. A fost trimis şi în străinătate: a văzut Moscova şi l—a cunoscut pe doctorul Filatov. Doctorul Filatov a stat de vorbă cu tata o după—amiază întreagă, de la trei pînă la nouă, şase ore încheiate! Vă daţi seama? A fost şi la Praga şi la Paris. Unde n—a fost tata? Are şi el multe decoraţii. Le ţine într—o casetă, în birou. Şi zău că nu vă mint, cîteodată, cînd studiază, se aşază pe covor şi pune în jurul lui zeci de cărţi deschise. Pe toate le citeşte. Unele sînt în ruseşte, altele*în germană. Mama îi spune: „Culcă—te, eşti obosit!" Dar tata parcă nici nu aude. Studiază mai departe. Am văzut diploma lui de la facultate; la toate numai „foarte bine". Nu găseşti un „bine" nici dacă—ţi pui trei perechi de ochelari... Ţine şi conferinţe tata! Chiar şi pe bulevard e un afiş prin care se anunţă o conferinţă de—a lui.
—Voi o ştiţi doar pe mama! nu putea să rămînă mai prejos cel tuns ca în palmă. Cînd era ca noi, de—abia putuse să înveţe cîteva clase. Apoi a intrat muncitoare la Grădina Botanică. Dar acum cîţiva ani s—a apucat de învăţat pe rupte. Zi şi noapte învăţa. Eu eram mic şi o cam necăjeam, dar mama tot învăţa. Azi e inginer agronom. Acum e plecată la ţară. Şi ce credeţi că şi—a luat în geamantan? Cărţi! Aproape douăzeci de cărţi. Şi cărţile mamei sînt mari şi grele. Eu nici n—am putut ridica geamantanul şi doar vedeţi cît sînt de puternic! Cînd stă în Bucureşti, vine şi o ia de acasă cu maşina şi tot cu maşina o duce înapoi. A fost aleasă deputat. Toate vecinele vin la mama cu treburi. Un scriitor i—a dedicat o carte. Hei, ca mama...

În clipa aceea se auzi din depărtare sunetul unei sirene: un vuiet prelung, ca o nesfîrşită rafală de viscol.

Oacheşul zise:
—E ora douăsprezece! Cunosc sunetul: e de la uzina tatei.
—Douăsprezece? se bucură cel cu moţul bălai. Ce repede a trecut timpul!
—Da, îl aprobă cel tuns ca în palmă. Şi noi care la început ne speriasem... Ne gîndeam că chiulind de la şcoală, n—o să avem unde merge şi ce face.
—Ei, zise oacheşul, parcă săptămîna trecută, joi, cînd am şters—o de la şcoală, n—am găsit noi ce să facem !?
—Se găseşte întotdeauna... îşi dădu părerea de cunoscător cel cu moţul bălai. Iarna e mai greu, că n—ai unde să te duci. Dar acum, primăvara... Acum poţi să nu—ţi pregăteşti lecţiile, că ai unde te duce cînd lipseşti de la şcoală. Cum nu—ţi faci lecţiile — fuga în Cişmigiu. Aşa să tot trăieşti!
—Numai că în Cişmigiu nu mai putem sta mult. Dacă trece vreun profesor? se nelinişti puţin oacheşul.
—Mda !
—Ai dreptate! Totuşi mai putem sta un pic... Nu poate trece nici un profesor pînă nu se sfîrşesc cursurile. Şi cursurile se sfîrşesc la ora unu...
—Sigur! fură de acord şi ceilalţi.
Şi nu trecu mult că oacheşul reîncepu:
—Ştiţi, tata lucrează acum la o inovaţie. Adică, nu lucrează încă: deocamdată învaţă. Citeşte şi scoate notiţe într—un caiet, parc—ar fi elev!

—Şi tata pregăteşte o conferinţă despre vindecarea bolilor de ochi. Nici nu mănîncă bine şi aleargă la Biblioteca Academiei. Să. vedeţi ce notiţe scoate tata! Scrie mărunt, mărunt şi umple caiete peste caiete. Un creion ia ei ţine două—trei zile... Şi nu pentru că îl pierde — îl toceşte scriind.
—Mama are nişte caiete speciale. Sînt prinse cu un arc şi nu—s prea mari, ca să le poată purta în buzunar. Cînd pleacă pe teren, poartă o haină cu buzunare largi, bărbătească. Dar şi cînd stă acasă, parcă s—a obişnuit, foloseşte tot caietele acelea. Citeşte, citeşte şi

deodată o văd notînd ceva în caiet!

Probabil că băieţii să mai fi stat multă vreme de vorbă. Eu însă m—am ridicat şi, încet, încet, m—am îndreptat spre ieşire. Chiar lîngă poartă înflorise un mălin şi gingăşia şi parfumul lui altădată m—ar fi făcut să mă opresc şi să—l admir. Dar, deşi venisem plin de veselie să mă odihnesc în grădină, discuţia celor trei băieţi mă întristase.

—Dar nu înţelegem, vor spune unii. Ce putea să te întristeze? Nu—i minunat că cei trei băieţi se mîndresc cu munca părinţilor lor? Ei nu se laudă, se mîndresc. E firesc să fie aşa!

—Într—adevăr, e firesc... dacă această discuţie ar fi avut loc în recreaţie sau chiar tot în Cişmigiu, dar după—amiază, după reîntoarcerea băieţilor de la şcoală, mă opream şi în faţa mălinului înflorit şi poate nici nu mă ridicam atît de curînd de pe bancă... Adică... de ce poate... sigur.

A! Dar iată că memoria nu—mi este chiar atît de slabă... da, îmi amintesc bine, toate cele povestite s—au întîmplat aievea.

Şi ce bine era să—mi fi apărut în vis!...

PRIMA CU A DOUA RĂSTURNATĂ

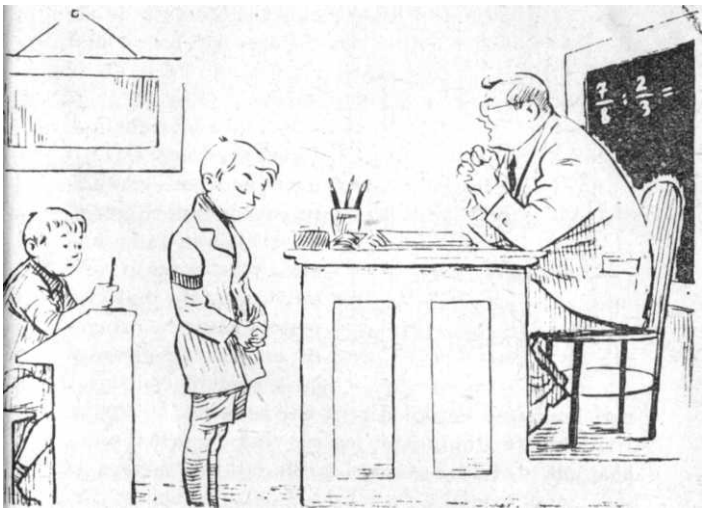

Cine l—ar fi privit pe Andrei Odincă acolo, în magazie, luminat de raza palidă care pătrundea sugrumată de ferestruica de—o palmă a uşii şi care îi dezvăluia într—un chip ciudat ochii cenuşii şi trişti, buzele strînse, aproape încleştate ar putea crede că are în faţă un bătrîn cătrănit. Adevărul era însă că alături de numele său pînă şi vorba „tînăr" ar fi părut prea de timpuriu aşezată. Andrei Odincă abia împlinise doisprezece ani dar pentru că era năltuţ şi spătos — şi mai ales pentru că nimeni întrebîndu—l de vîrstă nu—i cerea şi actul de naştere — băieţilor le spunea că are treisprezece ani, iar fetelor, paisprezece.

—Paisprezece, mămăliguţelor, pricepeţi? Să—mi spuneţi „nene"!

Îi plăcea grozav să glumească pe seama fetelor şi grozav se bucura cînd glumele sale le supărau.

—O! V—aţi supărat? Ce păcat! Ce rău îmi pare! Ce îngrozitor am greşit! Li se adresa serios, ca apoi să izbucnească în rîs, făcîndu—le cu tifla: la revedere şi n—am cuvinte! Să—mi scriţi de la băi! Nu—mi uitaţi adresa, fetelor: strada Şmecheriei, oraşul Şmechereşti...

Îi plăcea grozav să glumească lui Andrei Odincă, dar în după—amiaza aceea şi amintirea de—o clipă a unei glume l—ar fi făcut să repete înciudat, pentru a nu ştiu cîta oară:

—Să mă mănînce raiul şi gata!

Intrase în casă tare plouat. Trecînd prin camera părinţilor şi zărindu—şi mutra în oglinda garderobului, se opri o clipă şi—şi zise:

—Mare nătărău sînt! Cu cine oi fi semănînd eu că sînt atît de nătărău?

Ajunse însă repede la constatarea că nu putea semăna nici cu. tata, nici cu mama şi nici într—un caz cu surioara care abia de cîteva zile învăţase să facă primii paşi de la leagăn şi pînă la masă...

Scoase limba şi se strîmbă în faţa oglinzii, apoi îşi trase singur o palmă după ceafă.

—Ce faci, băiete? îl surprinse maică—sa, care intrase fără veste.

—Nimic... aveam ceva pe gît...

—Hai, mai ieşi afară. Masa nu—i gata încă... Parcă de masă îi ardea lui Andrei Odincă? Ieşise în curte fără chef de nimic. Era înciudat peste măsură că lăsase lucrurile să ajungă pînă aici. Cu cîteva luni în urmă totul mai putea fi îndreptat. Dar acum...

Privise peste gard, în curtea vecinului, prietenului şi colegului său de bancă Mihnea Dragu.

—Hei, ce fericit e Mihnea! se trezise vorbind cu voce tare Andrei Odincă — şi glasul său. îl făcuse pe Rău, dulăul zdrenţuros, să mîrîie.

—Taci, Rău, n—am vorbit cu tine. Eşti un hipopotam prost şi nesimţit... Vorbeam de Mihnea...

Într—adevăr, ce—i păsa lui Mihnea Dragu? La matematică era printre primii. Luase şi menţiune la un concurs de probleme! Cînd vorbea de ***x*** şi ***y*** parcă vorbea de nişte prieteni. Teza o terminase cel dintîi, preda caietul şi pînă la sfîrşitul orei, ca să nu se plictisească, dezlega probleme din cartea de—a şaptea. Pe cea de a şasea o terminase...

—Poţi s—o şi vinzi! îl sfătuise într—o zi Andrei Odincă.

Trecuse pe sub caisul înflorit, dar nu ridicase privirea. Sunetul unei sirene din depărtare îi mărise şi mai mult neliniştea. îl avertizase că nu după multă vreme trebuia să sosească şi Dumitru Odincă, tatăl său. Ba, parcă spre a—i reaminti şi spre a—i face în ciudă, o clipă mai tîrziu, trecuse prin faţa porţii şi un cunoscut al lui Dumitru Odincă, care îl întrebase:

—Ce mai face tăticu', băieţaş?

—Ce să facă? Bine...

—Ei, poate să fie mîndru... Are un flăcău... Să—i transmiţi salutări de la mine!

„Da, sigur că da, tata o să fie atît de mîndru de mine, că n—o să—şi mai încapă în piele de mîndrie! Mai ales cînd o să—mi vadă carnetul de note... O să sară în sus de mîndrie!" îşi zisese Andrei Odincă şi apucînd o piatră o azvîrli cu toată puterea în stradă.

Din ora a treia, de cînd primise carnetul de note, începuse să se gîndească ce va face cînd va da ocnii cu tatăl său. în recreaţie, un coleg îi dăduse şi un sfat:

—Prefă—te bolnav. Toată casa se sperie şi nimeni nu te mai întreabă decît ce te doare. Ăsta—i sistemul meu!

—Da, şi cu sistemul ăsta dai lovitura! îl auzise altul dintr—a zecea. Stai cîţiva ani şi toceşti băncile aceleiaşi clase... dar ce contează? Pînă la optzeci de ani te alfabetizezi sigur! Pe urmă faci cerere să—ţi dea statul pensie pentru oboseală...

Gîndindu—se cum o să dea ochii cu tatăl său, Andrei avea toate motivele să se neliniştească. Ce—o să—i răspundă cînd o să—l întrebe: „Ei, ai adus carnetul de note? Mi—a spus dirigintele vostru că azi vi—l dă!" De adus, îl adusese el, dar cum să—i arate? La matematică, pe pătrarul întîi: nota patru. Mă rog, despre acest patru aflase Dumitru Odincă şi—şi spusese părerea. Tot la matematică pe pătrarul următor: nota patru. Şi despre acest patru aflase Dumitru Odincă, dar primise din partea fiului asigurarea că asemenea lucru n—o să se mai întîmple. Dar tot la matematică, pe pătrarul al treilea: nota patru. Patru! Patru! Patru! La celelalte obiecte avea note bune... avea şi opt şi nouă... Dar la matematică... Clasa rezolva ecuaţii şi el nici măcar împărţirea fracţiilor n—o ştia.

I se plînse la sfîrşitul orelor unui elev dintr—a unsprezecea, antrenorul echipei lor de pitici, unul dintre aceia despre care se zicea că trecuse clasele „ca gîsca pe apă":

—... Şi cîte n—am încercat, cîte n—am încercat ca să nu iau patru şi pe pătrarul ăsta. Ca să nu mă asculte, am fugit de la trei ore de matematică, la alta am spus că am friguri şi am clănţănit din dinţi toată ora, la alta am venit cu o panglică neagră pe mîneca hainei, plîngînd că mi—a murit bunica...

—Şi chiar a murit?

—Da... numai că eu nici nu mă născusem cînd a murit ea! Cute n—am încercat, cîte n—am încercat!

În vremea în care stătuse în curte, Andrei îşi amintise că mai demult încercase şi Mihnea Dragu să—l ajute. îşi făceau problemele împreună. Mihnea îi explica şi—l întreba: „înţelegi? E simplu!" Şi el răspundea: „Da, e simplu. înţeleg!" Nu înţelegea nimic, dar îi era ruşine să spună. Şi de ce nu înţelegea? Asta era într—adevăr simplu: pentru că problemele şi exerciţiile erau de a şasea şi el nici pe cele de a cincea nu le putea rezolva. într—a cincea rămăsese corigent la matematică, dar vara şi—o petrecuse la bunici şi nu prea învăţase. Mare noroc avusese la examenul din toamnă. Fracţiile erau cheia şi el habar n—avea de ele.

—Naiba să le ia de fracţii şi pe cel care le—a inventat! zisese înaintea plecării de la şcoală într—un grup de fete. Din cauza lor o să mă lase repetent...
—Repetent! pronunţase Andrei în curtea casei, iar dulăul mîrîi din nou.
—Taci, Rău... Ei!

Şi ca să scape de dulău, intrase în magazie.

Dulăul rămase afară, dar gîndul că se apropia venirea tatălui îl întovărăşi. Nu, nici nu mai încăpea vorbă că nu putea da ochii cu tatăl său! Ştia că n—o să—l bată, ştia că nici măcar n—o să—l urecheze, dar o să—şi pună ochelarii şi—o să—l privească tăcut prin sticlele groase, poate un minut, poate două, poate nici atît, destul însă ca Andrei să priceapă ce gîndea el şi să intre în pămînt de ruşine.

Dumitru Odincă era un om tăcut — şi cei care nu—l cunoşteau prea bine ar fi putut crede despre el că—i un morocănos şi un posac. Poate cîteodată, dintr—o pricină sau alta, era şi posac şi morocănos, dar faptul că vorbea puţin şi rar se datora în primul rînd unei asprimi care, într—o viaţă de aproape cincizeci de ani, i se aciuase în suflet. Îşi iubea copiii şi le dorea în viaţă un drum drept şi cinstit. Era convins că acest drum li—l va pietrui şcoala — şcoala pe care taică—su nici n—o văzuse cum arată, iar el îi intrase pe poartă doar cîţiva ani, nici cît numărul degetelor de la o mînă.

Dacă tatăl său i—ar fi văzut carnetul de note, Andrei ar fi găsit în tăcerea lui Dumitru Odincă acele vorbe pe care o singură dată i le spusese, şi el o singură dată le ascultase, dar nu se mai simţea în stare să le audă...

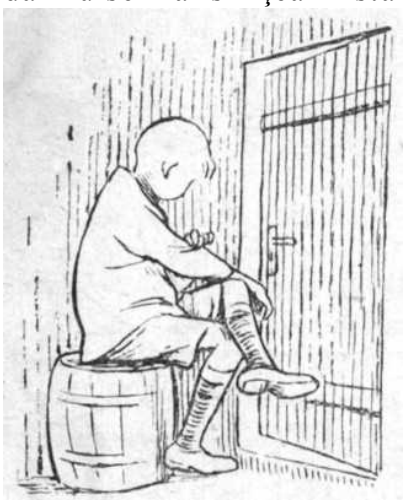

—Patru copii am fost. Umpleam casa. Doi gemeni, apoi unul mai mare cu un an decît gemenii şi altul cu un an mai mic. Vremea şcolii veni pe neaşteptate şi ne găsi pe toţi patru cu o singură pereche de ghete şi cu o singură *cămeşuică* mai bunicică. Pe doi dintre noi ne—a dat la şcoală. Unul învăţa dimineaţa, ca să vină la prînz şi să poată da ghetele şi *cămeşuică* celuilalt care mergea la şcoală după—amiază. în cel de al patrulea an am sfîrşit—o amîndoi cu învăţătura. Ne făcusem mari, trebuia să ne cîştigăm singuri pîinea... Dar ce—ţi tot povestesc eu ţie? Tu, după cîte văd, vrei să—ţi închizi singur poarta învăţăturii... Ai ghete bune... palton trainic... văd că mama ţi—a făcut plăcinte... Eh! Aşa o fi viaţa, cine ştie? Eu am tînjit după învăţătură şi am rămas cu tînjeala, pe tine şcoala te primeşte ca pe un oaspete şi tu sari pe fereastră, în stradă ca un...

Andrei Odincă se aşeză pe butoiul din magazie şi se întoarse spre uşă, astfel ca raza de lumină să—l bată în faţă, şi închise ochii.

Nu după multă vreme, auzi glasul mamei:
—Andrei! Andrei, hai să mănînci!

Nu răspunse. Nici nu se mişcă. Luă pe dată hotărîrea să se pedepsească şi să nu mănînce.
— Andrei! Unde eşti, Andrei? Hai, că a venit tata!

„A şi venit?" Andrei Odincă scoase printre dinţi un şuierat a mare pagubă. Hotărît! Nu se va duce la masă. Va sta închis în magazie pînă seara. Dar cînd se va însera... cînd se

va însera, ce va face? Nici la noapte n—o să intre în casă. O să doarmă în magazie. Dar mîine? Poimîine?

Şi iată că hotărîrea pe care trebuia s—o ia pentru a se linişti şi a ieşi din încurcătură se născu în clipa aceea în mintea lui Andrei. Da, există o scăpare. Una singură: să plece! să plece de acasă, să plece unde l—or mîna paşii, în lumea largă... Puternic era, voinic era, n—avea decît să spună că avea paisprezece ani şi nu se putea să nu—l primească undeva să muncească. Sigur! O să plece şi o să muncească. O să muncească pe rupte, zile şi nopţi, fără odihnă! O să muncească de—o să—i sperie pe toţi. O să doarmă o singură noapte la trei zile... ba la patru zile! Şi mîncarea o să şi—o ia în fiecare dimineaţă în pachet, ca să nu mai piardă vremea ducîndu—se la masă... Cit şapte o să muncească! Şi n—o să se întoarcă acasă decît atunci cînd o să devină un om despre care toţi o să spună cu laudă: „Vedeţi? Ăsta—i tovarăşul Andrei Odincă! E un om şi jumătate!" O să se întoarcă acasă încărcat de cadouri... Pentru tata o pipă şi o cutie cu tutun parfumat, să nu—l mai trimită mama să fumeze la bucătărie că—i afumă perdelele... Pentru mama o broboadă de mătase... săraca şi—o dorea de mult şi nu apuca să şi—o cumpere... şi pentru surioară un biberon... adică un biberon...

atunci nu va mai avea nevoie... ci o trotinetă! o trotinetă nou—nouţă, roşie!

Emoţionat, pe Andrei era gata—gata să—l podi dească plînsul. Se gîndea ce inimă bună avea, cum se îngrijea el de toţi, cum pe niciunul nu—l uitase şi tuturor le pregătise un cadou... şi tocmai lui, tocmai lui i se întîmplase o asemenea nenorocire. Dar iată, o să plece de acasă şi—o să muncească. Or să vadă toţi ce e în stare Andrei Odincă!

Şi vorbindu—şi astfel, începu să se simtă din nou bine. Avea încredere în puterile lui — şi ca să—şi dovedească sieşi că va fi în stare să muncească cît şapte, era gata să apuce toporul şi să spargă pînă în seară toate lemnele din magazie. Ba să mai dea o mînă de ajutor şi vecinilor.

Nu se ridică însă de pe butoi. Nici nu privi măcar colţul în care se afla toporul. „Dar mama?! Dacă el o să plece cine—o să—i ajute la treburi? Cine—o să—i aducă un braţ de lemne ori o căldare cu apă? Cine o să stea cu surioara cînd ea o să se ducă după tîrguieli?"

Găsi însă repede răspunsul: o să—l roage pe Mihnea Dragu să—i ajute mamei. Nu putea să spună nu! li era prietenul cel mai bun şi apoi stătea alături. Dacă sărea gardul, era la el. Ce—ar fi să se ducă chiar acum şi să—l roage?

Se uită prin ferestruică şi nu văzu pe nimeni în curte. Deschise cu băgare de seamă uşa magaziei, apoi se tîrî pînă la gard, îl sări şi trecu în curtea lui Mihnea.

Cînd intră în casă, îşi găsi prietenul în mijlocul odăii, culcat pe burtă şi citind.

Lui Mihnea nu—i fu greu să—şi dea seama că prietenul nu era în apele sale şi că i se înecaseră multe corăbii. Mai stătuse şi la şcoală de vorbă cu el. Acum îl întrebă direct:

—Ai arătat carnetul acasă?

—Nu, clătină din cap Andrei Odincă. Nici n—am să—l arăt!

—Păi, n—o să ţi—l ceară?

—N—or să mai aibă cînd... Mihnea zîmbi:

—Prostii! Ce? Mîine nu e zi? S—a prăpădit lumea?

—Mîine o fi zi, dar n—o să mai fiu eu acasă...

—Zău? Pleci la băi? Şi amintindu—şi de obişnuitele cuvinte ale prietenului său, adăugă rîzînd: Să—mi scrii de la băi! Nu—mi uita adresa: strada Şmecheriei, oraşul...

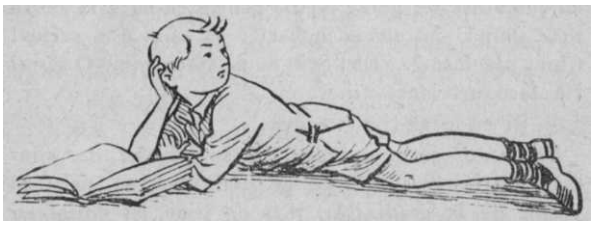

Cu un gest sever al mîinii, Andrei îl opri:

—Îţi arde de glume şi eu...

—Şi tu?
—... şi eu am venit la tine ca să—mi iau rămas bun şi să te rog să ai grijă de mama... I se umeziră ochii. Mihnea se sperie:
—Dar ce s—a mai întîmplat? Nu mai plînge... trebuie să fim bărbaţi... Dacă plîngi... îmi vine şi mie... şi simţi cum şi lui îi dau lacrimile. Ce s—a întîmplat?
—Plec de acasă... Plec în lume... Tu îmi eşti prieten şi—o să mă înţelegi. Deşi eşti tare la matematică, o să mă înţelegi... Dacă rămîn acasă mă lasă repetent. Nu pot să dau ocnii cu tata. M—am hotărît să plec.
—Unde?
—Nu ştiu încă... Am să găsesc eu ceva. O să spun că—s mai mare şi or să mă primească, nu—i aşa?
—Ştiu eu? se îndoi Mihnea.
Dar Andrei nu putea suferi în clipa aceasta îndoiala.
—Or să mă primească precis! O să muncesc zi şi noapte. Trebuie să plec... Tu mă înţelegi, nu—i aşa?
—Ce să fac? Te înţeleg... îi răspunse prietenul cu jumătate de gură. Apoi, pentru că nu ştia ce să mai spună, întrebă stingherit: Va să zică e serios! Chiar pleci, nu?... Eh! Ştiu eu ce să—ţi spun? O să—mi fie tare urît fără tine.
—Şi eu o să—ţi dau ceva...
Tăcură o vreme amîndoi. Nu se priveau, dar simţeau că fiecare se gîndea la celălalt. Erau prieteni vechi, de la grădiniţă... Cât de bine îşi aminteau de atîtea şi atîtea întîmplări...
—Ţii minte, la grădiniţă tu aveai pe buzunarul şorţului o răţuşcă.
—Şi tu un purcel...
—Odată, într—a—ntîia, tu mi—ai spart călimara...
—Dar, parcă tu, într—a doua, nu mi—ai pierdui caietul?
—Eu o să—ţi las amintire praştia...
—Praştia? Lui Mihnea îi sclipiră ochii. La atîta mărinimie din partea lui Andrei nu se aştepta: îmi laşi praştia? Mie? Dar tu n—o să ai nevoie de ea?
—Eu? Andrei Odincă se simţi jignit. Eu, ce—ţi închipui? Eu am să muncesc toată ziua... N—am să am timp să trag cu praştia...
—Mulţumesc! Eu o să—ţi dăruiesc briceagul. Mi—l ţine tata închis, dar cînd vine, o să i—l cer.
—Briceagul? Fu rîndul lui Andrei să se minuneze. Briceagul care niciodată n—ai vrut să mi—l împrumuţi?
—Da.
—Mulţumesc!... Şi lui Andrei îi veni să lăcrimeze, gîndindu—se din nou ce inimă bună avea, cum îi dăruise el praştia lui Mihnea şi cum Mihnea, ca să—l răsplătească, îi făgăduise briceagul...
—Ei, spune... — se interesă curios Mihnea — ţi—ai făcut bagajele?

—Ce bagaje?
—Păi... pleci cu mîinile în buzunare?
—Dar cum? Nu spun doar nimic acasă.
—Nu—ţi iei nici măcar echipa de nasturi? se miră Mihnea.
—Nu... Am să mă joc cu ei cînd o să mă întorc...
—Dar n—ai nici bani... Vreo doi lei ţi—aş împrumuta eu.
—Mulţumesc! Mai am şi eu şaptezeci şi cinci de bani. Cred c—o să—mi ajungă pînă la prima leafă.
—Dacă o să faci economie şi duminica n—o să te duci la cinema...

—N—am să mă duc. Duminica o să—mi iau de lucru acasă. Eh! — oftă şi se ridică Andrei — o să—mi fie greu, dar m—am hotărît. Mîine dimineaţă plec.
—Şi acum unde te duci?
—O să mă furişez în casă şi o să mă prefac bolnav...
—Dar ... carnetul?!
—O să spun că abia mîine mi—l dă. Şi eu mîine... Mai trec eu pe la tine. Să—mi iau rămas bun şi să—ţi aduc praştia.

Andrei întinse prietenului mîna şi, tăcut, ieşi din cameră.

Rămas singur, Mihnea încercă să reînceapă lectura cărţii. Se aşeză în aceeaşi poziţie, întins pe covor, dar citind cîteva rînduri îşi dădu seama că nu înţelegea nimic. Închise cartea. Vasăzică Andrei, prietenul lui cel mai bun, pleca de acasă. „Hm! Ce ţi—e şi cu matematica asta! Unii o iubesc şi alţii fug de ea de le scapără călcîiele. Încurcată treabă... Săracu' Andrei! Puii! Şi ce—o să mai fie mîine la şcoală! Toată ziua n—o să se vorbească decît de plecarea lui Andrei. Fetelor cel puţin n—o să le tacă gura nici în timpul orelor. Toată vremea o să şuşotească:
—„Vai, tu ai auzit... tu..." Eh, ce ţi—e şi cu fetele astea... Mai bine de Andrei că pleacă şi scapă de gura lor..."

Cînd sosi acasă Matei Dragu, tatăl lui Mihnea, îl găsi pe băiat în acelaşi loc.

Tatăl îi dădu bună ziua, îl întrebă ce mai e nou, îi spuse că mama o să mai întîrzie puţin, dar dacă îi era foame, putea să—şi încălzească singur mîncarea, apoi îşi dezbrăcă haina şi, ostenit, se lungi pe pat.

În aşteptarea mesei, Matei Dragu încercă să tragă un pui de somn. Avusese o zi grea. Lucrase la strunjirea unor piese care cereau o muncă plină de atenţie, răbdare şi migală, dar treaba, deşi mersese, nu—l mulţumea. Apoi, îl necăjise şi uşurinţa cu care se apucase de această muncă un tovarăş tinerel. Maistrul îl mustrase pentru nesocotinţa sa, dar tinerelul ridicase din umeri, nepăsător. „Prost te—a crescut cine te—a crescut", îi aruncase Matei Dragu. „Pagubă—n ciuperci — îi răspunsese obraznic tinerelul — creşte—ţi dumneata copilul mai bine şi lasă—mă pe mine în pace."

Matei Dragu simţi că—l cuprinde somnul, cînd îl auzi pe Mihnea.
—Tăticule, dormi?
—Încerc...
—Pot să te rog ceva? Poftim!

Băiatul veni şi se aşeză pe marginea patului. Tatăl deschise ochii şi îşi înălţă capul pe pernă.
—Tăticule, mi—ar trebui briceagul... briceagul meu...

Matei Dragu îşi aminti că încuiase în dulăpiorul său cu scule briceagul fiului — şi—şi mai aminti şi de ce îl încuiase. La o consfătuire a dirigintelui cu părinţii, care avusese loc mai demult, el se aşezase în banca fiului. În lemnul pupitrului aproape că nu găsise un locşor pe care să nu se afle săpate cu briceagul iniţialele: „M.D." Întors acasă, îi luase

fiului briceagul şi—i spusese: „Nu, băiete, nu aşa trebuie să faci ca numele tău să devină cunoscut. N—am auzit de nici un om al cărui nume a ajuns celebru pentru că şi—l scrijelise pe bănci ori şi—l scrisese pe garduri..."

Matei Dragu nu găsi însă cu cale ca să—i mai vorbească şi acum lui Mihnea despre această întîmplare. îl întrebă doar:

—Ce vrei să faci cu el?

—Îmi trebuie... Şi zîmbind, băiatul adăugă repede: Dar să ştii că nu—mi trebuie pentru la ce te gîndeşti tu...

—Eu nu mă gîndesc la nimic rău... Dar mă interesează, aşa... Ştii al cui a fost briceagul?

—Ştiu, al bunicului.

—De aceea...

Mihnea Dragu se gîndi dacă să—i spună ori nu tatălui său ce avea de gînd să facă cu briceagul. Ştia că şi dacă nu—i va spune, briceagul tot o să i—l dea, dar era convins că, spunîndu—i, tatăl său o s—o facă cu mai mare bucurie. Briceagul fusese al bunicului, tatăl tatălui său, care, alungat de nevoile şi necazurile argăţiei, plecase în lume să—şi găsească mulţumirea. Ce—i drept, mulţumire prea multă nu găsise bunicul, dar pînă la urmă, venind la oraş, îşi făcuse şi el un rost. Tot ca să—şi găsească mulţumirea şi să—şi facă un rost, pleca de acasă şi Andrei Odincă. Briceagul bunicului avea să treacă în mîinile prietenului care apuca, după părerea lui Mihnea, acelaşi drum. Băiatul era convins deci că spunîndu—i tatălui său toată povestea, acesta îi va da bucuros briceagul, împăcat cu gîndul că încăpea pe mîini bune.

—Ei? îl mai întrebă o dată tatăl. C,e ai de gînd să faci cu el?

—Vreau să—l dăruiesc prietenului meu, Andrei Odincă.

—Un dar de ziua lui?

—Nuuuu... ziua lui Andrei e în iulie... şi în iulie, ehei! unde—o să fie Andrei!

—Nu mai spune? Şi unde o să fie, mă rog? îl trimite ambasador în străinătate? N—am citit nimic în ziare... Ori nu m—oi fi uitat eu atent...

—Tăticule! .se supără Mihnea, dar nu reuşi să nu zîmbească. Îndată însă deveni serios: Ce ştii tu, tăticule? Cu Andrei Odincă nu—i de joacă. E treabă grea şi încurcată...

—Păi, hai s—o descurcăm.

—Nu putem noi... El îmi lasă mie praştia, eu îi dăruiesc briceagul... pentru că cine ştie cînd ne—om mai vedea!

—I—auzi? Şi cum aşa, deodată?

—Să—ţi spun...

Tatăl ascultă cu atenţie, interesat de povestirea fiului. Numai că atunci cînd Mihnea sfîrşi, întrebîndu—l: „Nu—i aşa c—o să—mi dai bucuros briceagul?" răspunsul tatălui fu pentru fiu cu totul neaşteptat:

—Bucuros? îşi arcui sprîncenele tatăl. Nici într—un caz bucuros! Poate ruşinat şi îndurerat că am un singur fiu şi acela... eşti tu!

Matei Dragu nu rostise aceste cuvinte cu tonul său obişnuit care lăsa să se întrevadă gluma ci, privindu—şi băiatul, îi vorbise serios; chiar cu o oarecare asprime în glas — şi asta îl cam zăpăci pe Mihnea.

—Dar... nu te înţeleg, tăticule... Ce sînt eu vinovat? Eu, la matematică, n—am avut niciodată un patru... Eu am zece, nu patru...

—Eh! făcu nemulţumit tatăl. Mă uit la tine, băiete, şi mă neliniştesc. Cînd maică—ta şi cu mine vom fi bătrîni, nu prea văd ce nădejde vom avea de la tine. Poate aşa o să judeci şi atunci... Şi cînd cineva o să—ţi spună: „Mai treci şi tu, omule, pe la casa bătrînilor tăi... poate au lipsuri, poate au nevoie de un sprijin..." probabil că o să le răspunzi: „Dar, nu te înţeleg! Ce sînt eu vinovat? Eu o duc bine, n—am nevoie de nimic. Mie nu—mi lipseşte nimic..."

—Tăticule! Cum poţi să vorbeşti aşa? se simţi lovit Mihnea. O să vezi cum...

—Mulţumesc! i—o tăie tatăl. Pînă o să văd altceva, văd ce văd acum... Dă—mi, te rog, tabachera de pe masă... Sau, lasă... tu tot nu fumezi, ce rost are să te oboseşti!

—Uf! Tăticule!

Băiatul aduse tabachera şi tatăl îşi aprinse o ţigară. Apoi, fără să i se ceară, Mihnea îi aduse şi o scrumieră.

—Tăticule... reîncepu Mihnea. Tu te—ai supărat, dar eu n—am greşit cu nimic. Şi Andrei Odincă e un băiat bun. Dar tatăl lui e un om... cum să—ţi spun?... nu glumeşte ca tine... Dacă Andrei rămîne repetent, gata! Poate să nici nu mai vină acasă...

—Dar de ce neapărat trebuie să rămînă repetent?

—Dacă habar n—are la matematică...

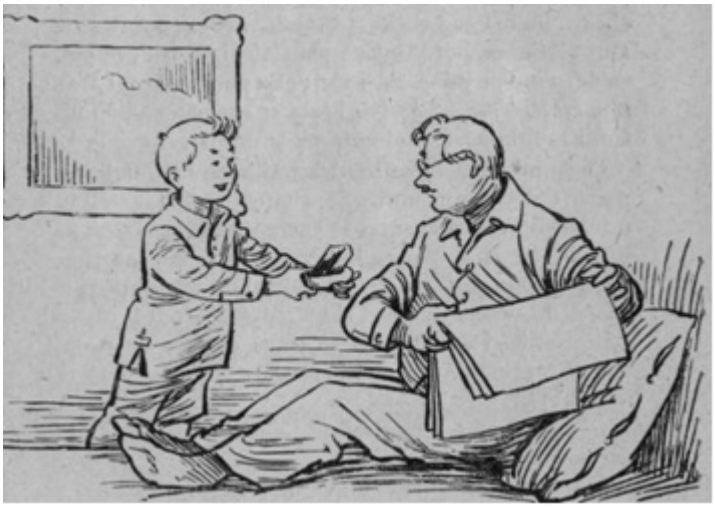

Matei Dragu stinse ţigara şi Mihnea se grăbi să—i ia scrumiera din mînă şi s—o pună pe masă. Apoi, se uită primprejur, să vadă dacă n—ar mai putea face vreo treabă**...** În drum spre pat, îndreptă un colţ al covorului, netezi faţa de masă, suflă un fir de scrum de pe pernă...

—O! Ce harnic ai devenit dintr—o dată! observă ironic Matei Dragu. Dar ce păcat că prietenul tău e un leneş!

—Nu—i adevărat! sări băiatul. Andrei nu—i leneş. Numai la matematică...

—Cu atît mai rău pentru tine! Mihnea făcu ochii mari:

—Pentru mine?

—Da, cu atît mai rău pentru tine. Ce să mai discutăm... O să—ţi dau briceagul să i—l dăruieşti lui Andrei al tău şi să—i spui: „Dragul meu, eu atît am putut face pentru tine: să—ţi dăruiesc un fleac... o tinichea... un briceag vechi şi ruginit... N—am putut să te ajut şi nici nu pot. Sînt un om slab şi egoist". Şi poţi să dai vina pe mine. Să—i zici: „Eu nu—s vinovat! Tata m—a crescut aşa..." în felul ăsta se cheamă că nici usturoi n—ai mîncat, nici gura nu—ţi miroase.

Ce se petrecea în sufletul lui Mihnea nici el însuşi n—ar fi dorit nimănui. Se simţea apăsat, strivit, mic, ar fi vrut să arunce, să spargă ceva, ar fi vrut să plîngă, dar nu—i veneau lacrimile, ar fi vrut să ţipe, dar nu putea rosti un cuvînt. Colţul covorului pe care cu puţină vreme înainte îl îndreptase, acum îl răvăşi cu piciorul. întinse mîna să tragă de faţa de masă, dar se răzgîndi. Nici el nu ştia de unde găsi puterea să întrebe:

—Dar acum e prea tîrziu... Ce mai pot să fac? Andrei mîine pleacă...

Tatăl săltă din umeri:

—Mda... De bună seamă că părinţilor lui o să le fie totuna. Pleacă, rămîne, totuna! Cu asemenea copil, să te tot fericească viaţa... Hm! Rîde hîrb de oală spartă: parcă al meu ar fi altfel!

—Dar ce să fac? E tîrziu...

—Cum crezi!

—Andrei pleacă şi eu...

—Cum crezi!
—Of! Tăticule...
—Cam tîrziu oftezi, băiete. Şi oftatul, ca toate cîte—s pe lume, are vremea lui. Dar de fapt, tu oftezi acum aşa... ca să mă impresionez eu şi să—ţi spun: taci, dragul meu, nu te mai frămînta... Ce rost are să—ţi strici pofta de mîncare? Dacă pentru asta oftezi, te oboseşti degeaba!
—Tăticule, cum poţi crede?
—De! Multe n—am crezut eu şi uite unde am ajuns? Prietenul tău Andrei pleacă în lume şi tu stai aici şi oftezi...
—Dar ce să fac? Să plec şi eu?
—Cum crezi!
—Să plec? repetă Mihnea cu sufletul la gură.
—Cum crezi!
—Atunci... plec...
—Cum crezi!

Hei, unde era vremea cînd dacă rostea cineva cuvîntul „plec", Mihnea spunea imediat, repetînd vorbele prietenului: „Pleci la băi. Nu—mi uita adresa:, strada..."

Ocolind privirea tatălui, Mihnea se ridică:
—Plec...
—Cum crezi!

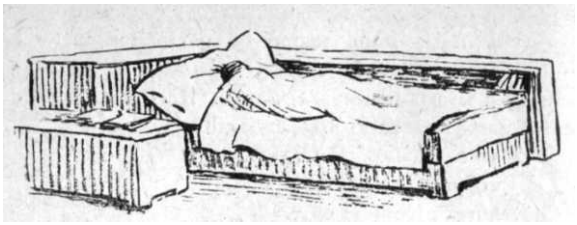

Cu paşi înceţi ca ai unui om ostenit, Mihnea ieşi din cameră. Nu se opri decît în mijlocul curţii. La urma urmelor, unde se ducea? încotro pornise? Lovi cu piciorul o cutie de tinichea care se rostogoli şi se lovi de gard. O luă pe urma cutiei şi în faţa gardului se hotărî: „Mă duc la Andrei"!...

Îi deschise uşa mama prietenului:
—Andrei nu se simte bine... s—a culcat.
—Ştiu, dar vă rog să mă lăsaţi să—l văd. Trebuie să—i spun ceva neapărat... acum!
—Poftim! Cred că n—a adormit.

Andrei Odincă îşi trăsese pătura pînă peste cap, se ghemuise cu nasul în pernă şi, văzînd că nu poate adormi, începu să numere în gînd... 754... 755... 756... Cînd auzi deschizîndu—se uşa,pierdu şirul. Crezu că—i mamă—sa, pe care cu toate că o rugase să—l lase în pace, să nu—i facă nici ceai, să nu—i pună nici ventuze („o să—mi treacă mie şi aşa!"), n—o lăsase inima să nu vadă ce se mai întîmpla cu el. Nu—şi descoperi faţa. încercă să respire greu, ba chiar să şi sforăie, ca s—o convingă pe maică—sa că dormea buştean.
—Andrei!

Dar ce se întîmpla? Visa? Glasul care îi strigase numele nu era al mamei, ci al lui Mihnea Dragu.
—Andrei!

Îşi muşcă uşurel un deget: nu, nu visa! Trase pătura, în mijlocul camerei, drept şi uitîndu—se la el cu nişte ochi întunecaţi, stătea Mihnea.
—Ce cauţi aici? se sperie Andrei.
—Am venit să—ţi spun că...

În clipa aceea, din camera vecină se auzi plînsul surioarei lui Andrei, apoi vocea mamei: „Taci, drăguţă$_r$ n—am vreme acum pentru tine!"
—Am venit... reluă Mihnea... să—ţi spun că n—am să—i mai pot ajuta mamei tale, aşa cum m—ai rugat...

—Cum? Ce spui? Andrei crezu că n—a înţeles, îl puse pe Mihnea să repete.
—Ce să mai spun? Mihnea îşi trase un scaun şi se aşeză astfel ca spătarul să—i vină în faţă şi să—şi sprijine bărbia de el. Ascultă bătăile pendulei din camera alăturată, dar pierdu socoteala lor şi nu—şi putu da seama cît era ora. De fapt, nici nu—l interesa... Află... ridică ocnii spre prietenul său... află că nu numai tu eşti necăjit. Acum sînt necăjit şi eu.
—Şi tu? îşi arătă surprinderea Andrei, dar o clipă mai tîrziu i se păru că bănuieşte ce se petrecuse. Desigur, Mihnea n—a putut lua briceagul de la tatăl său. Dar nu—i nimic. A văzut el şi nenorociri mai mari. Îi împărtăşi prietenului bănuiala sa şi adăugă: Să nu—ţi pară rău. Eu praştia ţi—o dau şi aşa!
Dar aceste vorbe avură darul să—l înfurie pe Mihnea. Dacă în discuţia cu tatăl său trebuise să vorbească liniştit, deşi numai liniştit nu era el, acum putea să—şi dea drumul, să ţipe şi să strige:
—Praştia? Ce praştie? Care praştie? N—am să mai am nici eu nevoie de praştie!
—De ce? Doar nu—ţi cer nimic în schimb!
—Ştiu... dar n—o să mai am nevoie de ea, pentru că nici eu n—o să mai am vreme să mă joc. Plec şi eu...
—Unde?
—Ca tine... în lume...
—Ei, asta—i bună! zise neîncrezător Andrei. Cum îţi veni?
—Trebuie! M—am hotărît şi eu. Plec cu tine...
—Ce faceee?!... Andrei îl privi de sus, ironic: Hm! Dar ce—ţi închipui tu? Poate crezi că eu mă duc să joc turca, nu—i aşa? Eu, frăţioare, mă duc să muncesc!
—Dar şi eu vreau să muncesc!
—Tu? Păi cine o să te primească?
—O să spun şi eu că sînt mai mare...
—Şi cine o să te creadă?
—Or să mă creadă! Cînd o să intru în birou, la cadre, am să merg pe vîrfuri şi pe urmă o să mă aşez pe un scaun. Cînd stai jos nu se vede că nu eşti prea înalt...
—Crezi!
—Sînt sigur!
—Mă rog... se învoi Andrei. Te iau...
—Şi unde mergem? Aviatori nu ne—ar primi?
—Nuuu... Am eu un văr care s—a dus să se facă aviator. Nu l—au primit. Unul cu mustăţi i—a întins o batistă şi i—a zis: „Băiatule, şterge—te la nas şi întoarce—te la şcoală!"
—Şi el ce—a făcut?
—Ştiu eu? Batista n—a luat—o... Dar acum e într—a şaptea... Dar cu el e altă poveste!
—Poate... se gîndi Mihnea... poate ne—ar primi să ne facem tractorişti!
—Tractorişti? M—am gîndit şi eu... Ar fi grozav, dar pe mine n—o să mă primească.
—De ce?
—Parcă tu nu ştii! Acolo trebuie să înveţi cum funcţionează motorul... trebuie să înveţi fizică... şi fizică fără matematică nu se poate!
—Ei, se supără Mihnea. N—ai încredere în mine? Am să te învăţ eu acolo...
—Ce—o să mă înveţi?
—Matematică! Zău, măi Andrei, hai să ne facem tractorişti! Te rog...
—Nu... eu n—am să pot! Tu nu pricepi că eu nu ştiu nici măcar cum vine cu fracţiile...
—Dar e simplu ! Cînd o să ajungem acolo, am să stau cu tine şi am să te învăţ.
—Ai să mă înveţi tu împărţirea fracţiilor? Ce vorbeşti!...
—Am să te învăţ. De ce nu? E doar simplu: prima cu a doua răsturnată!
—Daaa... grozav de simplu... „Prima cu a doua răsturnată". Parcă mi—ai vorbi englezeşte!
—Ba e chiar pe romîneşte! Dă—mi un creion şi—o hîrtie...
—Vezi că am în ghiozdan... îi arătă plictisit Andrei.

Mihnea Dragu găsi repede un creion şi un caiet de notiţe. Se aşează pe pat lîngă prietenul său.

—E simplu, măi Andrei. Prima cu a doua răsturnată. Uite: să zicem că avem fracţia şapte pe cinci de împărţit cu fracţia trei pe doi. Înmulţim prima cu a doua răsturnată... Cinci ori trei, cincisprezece... ăsta—i numitorul, şi şapte ori doi, paisprezece... ăsta—i numărătorul. înţelegi?

—Ştiu eu? nu prea păru convins Andrei. Să încerc şi eu. Dă—mi tu altă fracţie...

Mihnea îi dictă împărţirea a două fracţii, apoi a altor două şi a altor două. Andrei Odincă le dezlegă.

—Uite, e chiar simplu! Hă! Uite că le—am dezlegat! Măi să fie! Dar adunarea cum se face?

—Uşor! Hai să—ţi arăt!

Şi Mihnea începu să—i explice cum se face aducerea la acelaşi numitor, cum se face simplificarea....

—Interesant, se ridică şi Andrei din pat şi amîndoi luară loc în faţa mesei. Adunară, scăzură, împărţiră şi înmulţiră atîtea fracţii că înnegriră cîteva pagini ale caietului de notiţe.

Între timp, ceasul bătuse de mai multe ori, afară se întunecase, surioara lui Andrei mîncase, dormise, se trezise şi iar mîncase, părinţii deschiseră uşa de mai multe ori şi, văzînd că băieţii învăţau, se retraseră...

—Grozav, măi Mihnea! exclamă din cînd în cînd Andrei. Le ştiu, măi! Pe cuvîntul meu că le ştiu! Se sui pe un scaun şi sări de cîteva ori pe el, strigînd: Ura! Le ştiu! Le ştiu!

—Ţi—am spus eu că—i simplu?

—Da, măi! Dar cu problemele cum o fi?

—Sînt uşoare şi ele... Uite, hai să luăm cartea... Deschiseră matematica la problemele pe care le aveau de rezolvat pentru a doua zi.

Cînd—văzu pagina încărcată de probleme, printre rîndurile cărora ***x***—uri şi ***y***—uri răsăreau cînd lîngă numitorul unei fracţii, cînd lîngă numărătorul alteia, Andrei îşi puse mîinile în cap şi pierdu într—o clipă tot avîntul cîştigat pînă atunci...

—Nu... Nici nu vreau să mă uit măcar! Nuuu! Du—te şi te fă tractorist... Eu nu mă încumet!

—Andrei! îl mustră Mihnea. Se poate? E simplu!

—O fi pentru tine, care mănînci problemele cu lingura... Nici nu vreau să aud! Şi Andrei se ridică de pe scaun şi se îndreptă spre pat.

—Ce faci, ʳmăi? strigă la el Mihnea.

—Ce să fac? Mulţumesc, bine! Precum vezi, mă culc... şi trîntindu—se în pat, îşi trase pătura peste cap.

Mihnea veni lîngă el cu cartea:

—Hai măcar să încerci!
—De ce să încerc, dacă tot ştiu că n—am să pricep nimic!
—Prostii. Să luăm prima problemă. Citeşte. Oftînd, Andrei Odincă se supuse; dar abia aşteptă
să termine, ca să poată spune:
—N—am priceput nimic!
—Mai citeşte—o o dată. Mai citeşte!

De data aceasta, citind mai atent, lui Andrei i se păru că parcă, parcă înţelegea ceva.
—Ia să vedem! zise el, şi sărind din pat se aşează din nou în faţa mesei, unde se apucă să treacă datele problemei pe caiet. Va să zică aşa... Da' de unde s—c—iau?

—Ia gîndeşte—te...
—Ce—ar fi s—o iau de aici... Tu ce zici?
—Încearcă aşa, şi dacă nu iese, încearcă şi altfel....
—Spune—mi tu cum e. mai bine!
—Nu... încearcă !
—Uf! Şi răsucind creionul Intre dinţi, Andrei începu să se gîndească...
—Aha! i se păru într—un timp că găsise ce căuta. Asta—i! Dar în clipa următoare văzu că se pripise: Nu, altfel trebuie. În problemă se spune clar... Vasăzică... Păi sigur... Ce mai problemă! Ştii că—mi place! E încurcată, dar îmi place... Ia uite, dar ***x***—ul ăsta unde s—a mai ascuns? Aha, aici erai, mîncate—ar puricii...

Mihnea zîmbea şi—şi urmărea prietenul care dăduse de o cale bună. Cîteva minute mai tîrziu, Andrei dezlegă problema.
—Măi Mihnea, măi! Mi—a ieşit! Şi începu să se învîrtească prin cameră, strigînd şi bătînd din palme: Mi—a ieşit! Mi—a ieşit!

—O! O! îl domoli Mihnea. Mai ai pînă să—l ajungi pe Pitagora.
—Pitagora? Ăla cu teorema? Aoleu! Grozav de nesuferit îmi era. Dar parcă începe să—mi pară simpatic!
—Şi eu cînd ţi—am spus că—i uşor, n—ai vrut să mă crezi! O să ne primească pe amîndoi să ne facem tractorişti !
—Ştiu eu? făcu Andrei şi adăugă repede: Hai să mai rezolvăm o problemă!
Cu a doua problemă merse mai greu.
—M—am încurcat... Nu—mi iese! Nu pricep matematica şi gata! Şi Andrei vru să fugă din nou şi să se aşeze în pat.
Dar Mihnea îl opri:
—Nu te las... Ia uită—te bine la paranteze. Nu cumva n—ai ţinut seamă de ele la împărţire?
—Tu ce crezi?
—Uită—te atent!
Şi reluînd calculul, rezolvă problema. Andrei se declară mulţumit.
—Ei, îi zise la rîndul său mulţumit, Mihnea. Acum or să ne primească pe amîndoi...
—Unde? păru căzut din lună Andrei.
—Cum unde? Tractorişti!
—Aha!... Ştiu eu dacă o să ne primească? Pe copii nu—i primeşte la muncă.
—Dar o să spunem că sîntem mai mari!
—Şi parcă or să ne creadă... Or să ne ceară actele...
—O să spunem că le—am pierdut!
—Să minţim?
—Atunci ce—i de făcut?
—Să ne mai gîndim... De fapt, tu pentru ce vrei să pleci, Mihnea?
—Tata... tata mi—a spus...
—Să pleci?
—Nu... mi—a spus că nu te ajut pe tine şi...

—Tu? Tu nu mă ajuţi, sări Andrei. Dar acum ce faci? Nu, dacă pentru asta ai vrut să pleci, eu nu te las. Nu, nu te las. Ar fi nedrept.
—Dar atunci nu te las nici eu pe tine. O să învăţăm în fiecare după—amiază împreună şi n—ai grijă, o să—ţi îndrepţi notele. N—o să rămîi nici măcar corigent... De repetent, nici vorbă... Nu, nici eu nu te las. Ar fi nedrept!
—Dar cu tata ce fac? Carnetul!...
—Am să garantez eu pentru tine că o să—ţi îndrepţi notele. Vrei?
Lui Andrei nu—i trebui mult ca să se gîndească ce să răspundă:
—Vreau!
Stăteau amîndoi, unul de o parte şi altul de alta a mesei şi se priveau de parcă nu se mai văzuseră demult.

Şi nu ştiu cum, deodată, fără să se întîmple nimic deosebit, izbucniră amîndoi în rîs şi începură să—şi facă cu tifla:
—La revedere şi n—am cuvinte...
—Să—mi scrii de la băi!
—Nu—mi uita adresa...
—Strada Şmecheriei!
—Oraşul Şmechereşti!

1955

”CE BĂIAT!”

În staţia de la capătul liniei, tramvaiul poposi puţin. Conductorul abia avu vreme să coboare şi să reaprindă o jumătate de ţigară, probabil începută la celălalt capăt al liniei. Taxatoarea, muşcînd dintr—o plăcintă, nu găsi timp nici să—şi şteargă bărbia murdărită de magiun. Un ţăcănit repetat vesti ultimele clipe înainte de plecare. Tramvaiul porni apoi la drum — iar eu, dacă mi s—ar fi cerut, aş fi fost gata să jur că această călătorie nu se va deosebi cu nimic de alta, sau de toate la un loc. Şi totuşi...

În ultima secundă, în vreme ce uşa se închidea, sări pe scară şi, apoi în vagon, un băiat. Îşi făcu loc cu coatele pentru a reuşi să scoată mai repede biletul, mormăi ceva de neînţeles, drept răspuns unei bătrîne care îl mustră pentru graba sa, apoi se repezi spre singura bancă liberă, purtînd în dreptul ei tăbliţa cu „rezervat pentru invalizi... etc..."

Era o zi umedă, răcoroasă. Geamurile vagonului se aburiseră, lăsînd să pătrundă înăuntru o lumină tulbure, mohorîtă.

Trecînd cu un deget pe geamul din dreptul său, băiatul reuşi să—şi facă un „punct de observaţie" — cum, probabil, îl intitula în gînd — mare cît o farfurioară de cafea. Prin el vedea copaci abia înmuguriţi, străjuind casele vechiului cartier, firmele multicolore ale magazinelor, oameni cu gulerele ridicate, cu mîinile înfundate în buzunare...

În scurt timp, vagonul se umplu şi deveni neîncăpător.

În jurul băiatului preocupat de mărimea „punctului de observaţie" stăteau în picioare mai mulţi călători — unii cu cîte o mînă ridicată, găsindu—şi sprijin în curelele atîrnate de plafon, alţii rezemîndu—se de speteaza băncilor.

Prin „punctul de observaţie", ajuns de dimensiunea unei farfurii de supă, se puteau zări acum clădirile înalte ale bulevardului, goana maşinilor, afişe amintind spectacole şi conferinţe. Adică „se puteau zări" e un fel de a spune. Toate acestea nu le putea vedea decît băiatul.

Dar încotro priveau ceilalţi călători? Ar fi greu şi de prisos să vorbesc despre ţinta fiecăruia. Interesant era însă că eu şi încă vreo doi—trei aflaţi în apropierea băiatului priveam spre acesta.

Deodată, unul dintre vecinii mei, un om mai în vîrstă, ajutîndu—şi vederea slabă cu o pereche de ochelari uriaşi, mi se adresă, întovărăşindu—şi vorbele cu un gest de nedumerire:

—Nu înţeleg... îi răspunsei;

—Nici eu... Dar nu ştiu dacă vă referiţi la acelaşi lucru.

Şi arătai cu o mişcare a capului spre băiat. O femeie, ducînd în mînă o plasă încărcată cu pungi, sticle şi pachete, auzindu—ne, intră şi ea în vorbă:
—Mi se pare şi mie curios...
—Da, aprobă cel mai în vîrstă. Şi tot el, după ce privi cu mai multă atenţie spre băiat, spuse: Cred că e suferind, sărăcuţul.
—E cam roşu la faţă, nu—mi place, adăugă femeia.
—Poate că ni se pare doar nouă, zisei.
—Nu cred! rosti femeia. Altfel, cum ar putea să stea pe bancă, în timp ce noi... Nu, sînt sigură că nu se simte bine.

Şi bătîndu—l uşor pe umăr pe băiat, cu teamă parcă să nu—l neliniştească, îl întrebă:
—Spune, puişor, ţi—e rău? Te doare ceva?
—N—am nimic! şi începu să privească mai departe pe geam.

Răspunsul băiatului nu ne mulţumi. Cel mai în vîrstă ni se adresă:
—Probabil că se gîndeşte să nu piardă o zi de şcoală. De aceea nu vrea să ne spună ce—l doare. îşi închipuie c—o să—l îndemnăm să se întoarcă acasă. Avem totuşi datoria să ne interesăm de el. Şi prinzînd în căuşul palmei bărbia băiatului, îl întrebă la rîndul său: De ce nu spui, dragă? Ai mîncat ceva care nu ţi—a priit? Te—ai lovit? Ştiu, e bine că te duci regulat Ia şcoală, dar cînd eşti bolnav, trebuie să stai în casă...

Băiatul îl privi nedumerit:
—N—am nimic. Am băut ceai şi nu m—am lovit nicăieri !

Şi din nou întoarse capul spre „punctul de observaţie".
—Poate chiar că nu are nimic, rostii eu fără siguranţă.
—Ce vorbeşti, tovarăşe? se supără femeia. Am şi eu copii şi ştiu cit de greu spun cînd li se întîmplăceva.
—Dar... îndrăznii.
—Nici un „dar"... se supără şi cel în vîrstă. Cum îţi închipui că băiatul ar sta pe bancă, dacă n—ar fi bolnav? Nu, nu se poate să nu aflăm... îşi apropie palma de obrazul băiatului: Nu—mi dau prea bine seama... pare să aibă puţină febră. încearcă şi dumneata...

Am atins şi eu cu palma obrazul băiatului.
—Nu mi se pare...

Şi nu m—am putut stăpîni să nu—l întreb şi eu:

—Tovarăşe pionier, de ce nu vrei să ne spui dacă ţi—e rău? Poate te putem ajuta... te putem conduce pînă acasă... ori la un medic...
—Dar n—am nimic, nimic! ţipă băiatul. La prima staţie cobor!

Şi într—adevăr, la prima oprire, băiatul se ridică şi împiedicîndu—se şi ghiontind îşi făcu loc spre ieşire. Prin „punctul de observaţie" îl văzui sărind sprinten de pe scară pe trotuar şi luînd—o la fugă, ţopăind vesel, cînd pe un picior, cînd pe celălalt...

Nu mai aveam de mers mult nici eu. încercai să mă strecor spre ieşire. în urma mea am auzit glasul femeii:
—Ce băiat vrednic! Bolnav şi se duce la şcoală.

—Da... cu siguranţă că e bolnav. Altfel cum ar fi putut...

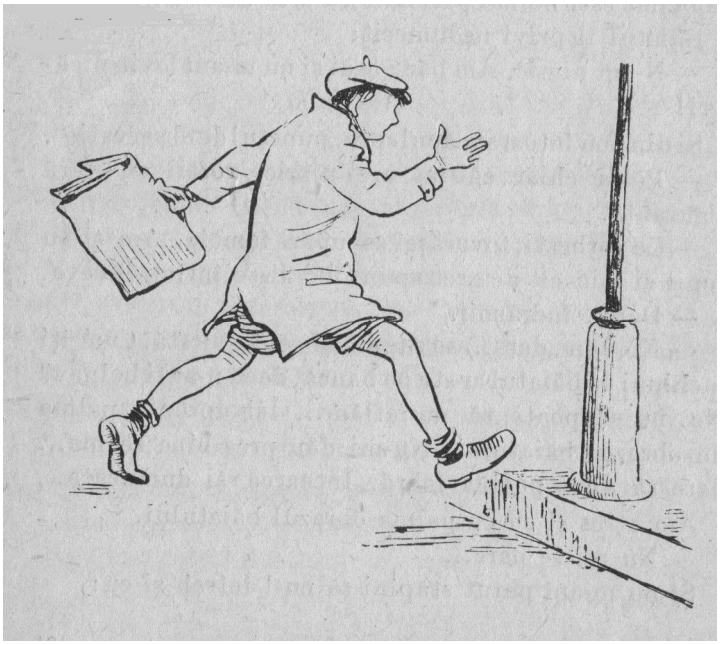

1952

N—A FOST FRUMOS?

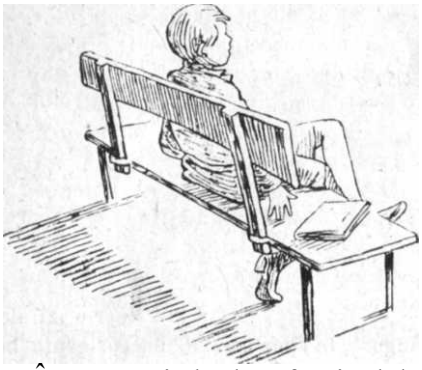

Într—o zi de la sfîrşitul lui august, în timp ce—şi dădea corigenta la matematică (teza o făcuse bună şi acum aştepta să fie chemat la oral), un băiat stătea pe banca înfiebîntată de soare din curtea şcolii şi, privind fereastra clasei sale, se gîndea...

.....

Într—o zi de la începutul primăverii, ultima oră de cursuri era matematica. Profesorul, un om în pragul pensionării, scria pe tablă... n—are importanţă ce. Probabil o problemă. Important e că, aflîndu—se cu spatele spre bănci, nu observă cînd Ticu — aşa îl strigau acasă, şi aşa o să—l numesc şi eu, pentru că, nu ştiu de ce, „Constantin" îmi sugerează imaginea unuia purtînd neapărat mustaţă — trimise colegului său din spate, lui Radu, un bileţel. Acesta despături bileţelul cu multă precauţie şi ţinîndu—şi respiraţia[1], şi cînd se convinse că nu i se făcuse o farsă, citi:

„Am să—ţi împărtăşesc un mare secret. Ştii vreun loc tainic? Mie nu—mi trece prin cap decît magazia veche de pe maidan, dar pe acolo vin mulţi. Răspunde—mi."

Radu începu să se gîndească, iar cînd profesorul se întoarse, figura lui adunase atîta preocupare şi încordare, împrumutase atîta din trăsăturile portretului agăţat pe coridor înfăţişîndu—l pe Pitagora, încît bătrînul dascăl îşi spuse: „Ar f i o crimă ca Tănăsescu Radu să nu urmeze mai departe matematica. Grozav îl pasionează."

„Pasionatul matematician" (adevărul e că îi plăcea matematica) rămase aşa mai multă vreme, apoi scoase un „aha" zgomotos, care—l făcu pe profesor să i se adreseze:

—Ai găsit cheia problemei, Tănăsescule?

—Nu, sări Radu. Nu... adică o găsesc îndată, tovarăşe profesor...

—Bine, bine... îi zîmbi profesorul şi—i făcu semn să se aşeze. Gîndeşte—te, gîndeşte... Şi în sine, se mustră că—şi întrerupsese elevul, cel mai bun elev, de la un calcul interesant.

Dar, de ce n—am recunoaşte, sînt momente cînd şi cel mai bun elev... (înlocui punctelor de suspensie fiecare poate să scrie ce doreşte.)

Radu rupse o jumătate dintr—o foaie de maculator şi, cu scrisul lui urît şi grăbit, dar meticulos de corect, o umplu în cîteva secunde:

„M—ai făcut curios. Cunosc şi eu magazia de pe maidan, dar numai dacă vrei să afle tot cartierul, numai atunci ne putem întîlni acolo, ca să—mi spui ce vrei să—mi spui. Ştiu eu alt loc: ne furişăm în podul şcolii, în fundul podului e un dulap. Ne închidem în el şi—mi spui. De acord?"

Răspunsul sosi cu oarecare întîrziere, timp în care Radu rezolvă problema. Profesorul pusese colegei de bancă a lui Ticu o întrebare şi o ajuta să răspundă. Ticu se afla astfel în „porţiunea controlată" de ochelarii profesorului. îşi compuse deci şi el o figură cît mai savantă, cu fruntea în palmă şi cu privirea pierdută, nu se ştie în ce sfere ale matematicii înalte, deşi era convins că pe el profesorul nu—l va putea confunda cu Pitagora, decît în cazul cînd s—ar admite ipoteza că în vremea uceniciei, marele matematician primise în

---

[1] Cu cîteva zile în urmă mai primise un bileţel pe care nu scria decît „să fii sănătos", şi ce—i drept avusese nevoie de această urare, pentru că bileţelul era îmbibat cu praf de strănutat.

permanenţă nota doi la acest obiect...

Cînd se eliberă din „porţiunea controlată", Ticu scrise:

„Nu sînt de acord în podul şcolii. Dacă dă peste noi mătuşa Tasia[2]? M—am gîndit la altceva... tot cu un pod. Sub podul gîrlei, e bine? Acolo jur eu că nu ne aude nimeni. Deci ne întîlnim după ce sună, sub podul gîrlei."

Radu descifra cel de—al doilea bileţel şi se simţi jignit că propunerea cu dulapul din podul şcolii nu fusese acceptată. Dar cum privise îndelung un ***„x"*** de pe tablă şi i se păru că seamănă cu indicatorul „Atenţie la tren" de la barieră, îi veni şi lui altă idee. Uită de jignire şi scrise:

„Sub podul gîrlei, nici într—un caz. Toţi puştii dintr—a patra îşi spun secretele sub podul gîrlei. Ar fi înjositor pentru noi... Gel mai bine ar fi să trecem de barieră şi să intrăm în Grădina Botanică, unde să ne suim în stejarul cel de o sută şaizeci şi opt de ani... Acolo sîntem în siguranţă."

Să trecem mai repede peste împrejurările în care s—a redactat răspunsul. Au fost cam vitrege... Chiar în mijlocul unei fraze, numele lui Ticu a fost pomenit de profesor, alături de nişte cuvinte, care în nici o limbă din lume n—ar fi sunat a laudă. Să trecem... şi iată răspunsul:

„Mai întîi, stejarul n—are o sută şaizeci şi opt de ani, ci o sută optzeci şi şase, apoi dacă tu crezi că paznicii grădinii n—au altă treabă decît să se uite la noi şi să ne spună „bravo" că ne suim în stejar, te înşeli. Am eu alt loc..."

Cursurile se sfîrşiră. Cei doi colegi se întîlniră într—un grajd părăsit, prin paiele căruia mişunau şobolanii şi unde mai ales plasele întinse ale păianjenilor dădeau o garanţie deosebită că pe aici nu—i drumul nimănui.

—Aici sîntem în siguranţă! zise Radu, dar încă nu cu toată convingerea, pentru că acest loc nu fusese ideea lui.

—Sîntem, îl aprobă Ticu.

—Atunci, spune—mi!

—Ce să—ţi spun?

—Secretul!

—Care secret?

—Marele secret!

—N—am nici un secret...

—Ei, n—ai... Hai, că mă grăbesc!

—Dacă—ţi spun că n—am, crede—mă...

—Atunci pentru ce m—ai chemat?

—Aşa...

—Cum aşa?

—Aşa, bine... N—a fost frumos? Nici n—am simţit cînd a trecut ora de matematică...

.....

Da, într—o zi de la sfîrşitul lui august, în timp ce—şi dădea corigenta la matematică... un băiat... bancă... fereastra clasei... se gîndea...

Ştiţi ce! Recitiţi începutul, că mă cheamă la masă şi nu mai am vreme să—l rescriu...

---

[2] Mătuşa Tasia era îngrijitoarea şcolii. De fapt această explicaţie dovedeşte din parte—mi un exces de zel, fiind puţin probabil că în podul şcolii ar mai intra şi alte mătuşi.

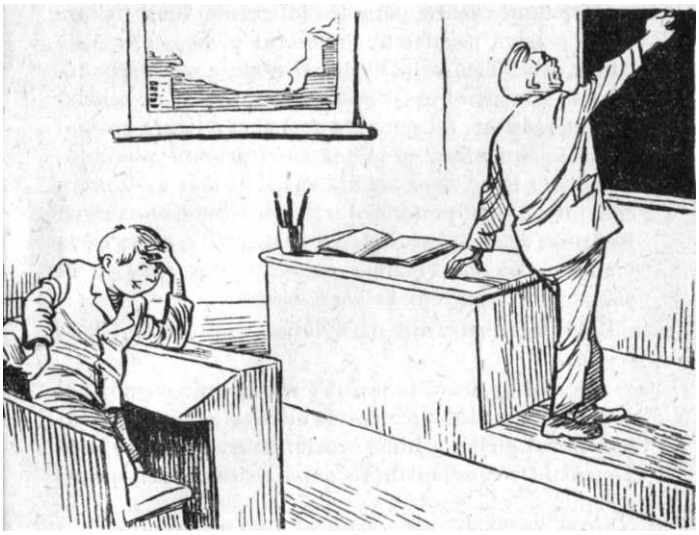

1957

CUPRINS

VĂ UREZ SĂ FIŢI... SĂNĂTOŞI! 5
INTR—0 SEARĂ 13
DE 1000 DE ORI 7,50 LEI18
COMOARA DIN SACUL DE EXCURSIE
(DISCUŢIE ÎNREGISTRATĂ PE
BANDĂ DE MAGNETOFON) **2&**
O SCRISOARE GĂSITĂ **32**
ÎNTR—O DIMINEAŢĂ ÎN CIŞMIGIU 41
PRIMA CU A DOUA RĂSTURNATĂ 48
„CE BĂIAT!" 78
N—A FOST FRUMOS? 83